

Lotta Pinta

”Kun on pimeetä ni mä luulen että
jossakin on mörkö!”
Lasten median käyttö ja mediaan
liittyvät pelot

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

Toukokuu 2013

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 7.5.2013
Tekijä(t) Lotta Pinta	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaalian koulutusohjelma Sosionomi (AMK)	
Nimeke "Kun on pimeätä ni mä luulen että jossakin on mörkö!" - Lasten median käyttö ja mediaan liittyvät pelot		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia 5-6 -vuotiaiden lasten median käyttöä kotona sekä mediaan liittyviä pelkoja. Työn tavoitteena oli myös selvittää vanhempien näkemyksiä lastensa sähköisen median käytöstä ja kartoittaa vanhempien roolia siinä. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on laadullinen eli kvalitatiivinen. Aineistonkeruumenetelmänä käytin vanhemmille suunnattua puolistrukturoitua kyselylomaketta sekä lasten haastatteluja. Haastattelut toteutettiin Mannerheimin Lastensuojeluliiton Mikkelin yhdistyksen Marskin päiväkodissa ja kyselylomakkeet toimitettiin päiväkodin kautta. Haastatteluiden lisäksi lapset tuottivat piirustuksen, joka kulki otsikolla "Minä supersankarina", nämä tuotokset ovat liitettyinä työhön. Haastatteluun osallistui yhteensä 14 lasta. Haastattelun ohella käytin pelkomittaria, jonka avulla lapset näyttivät kuinka kovan pelon tunteen pelot heille aiheuttivat.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tuloksista selviää, että lapset käyttivät erilaisia medioita varsin monipuolisesti ja vaihtelevia määriä. Suosituin medialaite lasten keskuudessa oli televisio, jota käyttivät kaikki 14 lasta. Lapset katsoivat televisiosta pääsääntöisesti lapsille suunnattuja ohjelmia, mutta yksittäisiä poikkeuksia-kin löytyi. Kaikissa perheissä oli sääntöjä liittyen median käyttöön kotona. Käyttöä rajattiin ajallisesti sekä mediasisältöihin liittyen.. Vanhemmat osallistuivat lasten median käyttöön kaikissa perheissä. Vanhemmat katsoivat lastensa kanssa yhdessä ohjelmia, mutta myös seurasivat median sisältöjä taustalta. Vanhemmat kokivat tärkeäksi myös keskustelun yhdessä lastensa kanssa median sisällöistä.</p> <p>Yhtenä työn tavoitteena oli tarkastella lasten pelkoja ja niiden yhteyttä mediaan. Kaikki 14 lasta mainitsivat vähintään yhden pelon. 5-6 -vuotiaiden lasten yleisin pelko oli pimeä. Varsinaisia mediaan liittyviä pelkoja oli vain kolmella lapsella. Näitä olivat muun muassa pelottavat ohjelmat. Kuitenkin yksitoista lasta oli nähnyt televisiosta jotain mikä oli saanut heidät pelkäämään. Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että harvat lapset ovat saaneet varsinaisia pelkoja mediasta, mutta melkein kaikki lapset ovat nähneet joitakin pelottavia mediasisältöjä.</p>		
Asiasanat (avainsanat) lasten kehitys, leikki-ikäiset, pelot, media, mediakasvatus		
Sivumäärä 54+ 4	Kieli Suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Annamajja Siren	Opinnäytetyön toimeksiantaja Marskin päiväkoti	

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the bachelor's thesis 7.5.2013
Author(s) Lotta Pinta	Degree programme and option Degree Programme In Social Work Bachelor of Social Services	
Name of the bachelor's thesis "When it is dark I believe there is a monster somewhere!" – Children's media use and media fears		
Abstract <p>The purpose of this thesis was to study how 5-6 year old children use media and what kind of fears are related in media. The aim of this work was to find out parent's opinions about their children's media use and also to identify the parent's role in it. The research method in this thesis was qualitative. The material was collected by using an interview for children and a questionnaire for parents. The material was collected from the day-care center Marski. In addition to the interviews, the children produced a drawing that ran under the title "I'm a superhero". The drawings are attached to this work. The number of participants in the interview was 14 children. In addition to the interviews, also used a fear meter/gauge, which allowed the children to point how strong/tense the feeling was in each fear.</p> <p>The results of this study show that the children were using different types of media quite diversely and very different amounts. The most popular media device among the children was a television which was used by all 14 children. Typically the children watched TV programs for children, but individual exceptions were found. All the families had rules related to media use at home. The parents participated in their children's media use in all families. The parents watched TV programs with their children but also followed media content from the background. The parents also felt that it is important to talk with their children about the media contents.</p> <p>One of the goals in this thesis was to examine children's fears and how those fears are related to media. All 14 children mentioned at least one fear. The most common fear of the 5-6 -year old children's was darkness. Only three children had media-related fears. As a conclusion, it can be said that very few children have got actual fears from the media. However, eleven children had seen something frightening on the TV.</p>		
Subject headings, (keywords) child development, preschooler, fears, media, media education		
Pages 54+4	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Annamaija Siren	Bachelor's thesis assigned by Marski day-care center	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	LEIKKI-ikäISEN LAPSEN KEHITYS	2
2.1	Kielen kehitys	2
2.2	Sosiaalinen kehitys	3
2.3	Leikin ja mielikuvituksen kehitys ja merkitys lapsuudessa.....	4
3	LAPSUUDEN PELOT.....	6
3.1	Lapsen keinot käsitellä ja ilmaista pelkoaan	7
3.2	Aikuisen rooli lapsen pelkojen käsittelyssä.....	8
4	MEDIAN AIHEUTTAMAT PELOT	9
5	LAPSI MEDIAN KÄYTTÄJÄNÄ.....	11
5.1	Mediaympäristön vaikutus lapsen kehitykseen	13
5.1.1	Media leikin rikastuttajana.....	14
5.1.2	Tunteet	15
5.1.3	Väkivalta ja aggressio	17
6	MEDIAKASVATUS	18
7	AIKAISEMMIN TEHDYT TUTKIMUKSET	20
7.1	Lasten television katselu ja televisiopelot	20
7.2	Vanhempien arvio lasten median käytöstä	21
7.3	Lasten median käyttö.....	21
8	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
8.1	Tutkimustehtävät	23
8.2	Tutkimusmenetelmät ja toteutus.....	23
8.2.1	Haastattelu.....	24
8.2.2	Kyselytutkimus	26
8.3	Tutkimusaineiston analysointi	27
8.4	Opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	28
9	TUTKIMUSTULOKSET	30
9.1	Lasten vastaukset	30
9.1.1	Median käyttö	30
9.1.2	Median käytön säännöt	34

9.1.3	Lasten pelot	35
9.1.4	”Minä supersankarina”	37
9.2	Vanhempien vastaukset	41
9.2.1	Lasten median käyttö	41
9.2.2	Vanhempien rooli lasten median käytössä.....	44
9.2.3	Median käytön säännöt	45
9.2.4	Lasten pelot	46
10	POHDINTA	47
10.1	Lasten median käyttö	48
10.2	Median käytön säännöt	49
10.3	Aikuisen rooli lasten median käytössä	50
10.4	Lasten pelot.....	51
10.5	Oma oppiminen	53
10.6	Jatkotutkimus ehdotuksia.....	54
	LÄHTEET	55

LIITTEET

- Liite 1. Hei kotiväki - kirje
- Liite 2. Kyselylomake lasten vanhemmille
- Liite 3. Lasten haastattelu runko
- Liite 4. Lasten tuotokset

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia 5–6 -vuotiaiden lasten median käyttöä ja median aiheuttamia pelkoja sekä vanhempien näkemyksiä lasten mediankäytöstä. Tutkimustehtävänäni oli vertailla lasten ja vanhempien näkökulmia edellä mainituista aiheista. Mediavälineet rajasin sähköiseen mediaan, joita tässä työssä ovat televisio, tietokone, pelikoneet, DVD-soitin sekä älypuhelin. Tutkimukseni aihe lähti pääasiallisesti omasta mielenkiinnostani. Huomasin viimeisen harjoitteluni aikana, kuinka tärkeä asia media on lasten elämässä. Lasten leikeissä ja leluissa näkyi vahvasti median vaikutus, lapset osasivat esimerkiksi elokuvista ja lastenohjelmista lauluja ja sanontoja ulkoa.

Media on osa melkein jokaisen perheen elämää ja on näin ollen läsnä myös lasten arjessa. Leikki-ikäiset ovat luonnollisesti kiinnostuneita kaikesta uudesta ja kiinnostavasta ja ottavat mallia vanhempiensa ja sisarustensa toiminnasta, kuten median käytöstä. Näin ollen lapset ovat alttiita median hyvälle sekä huonoille vaikutuksille jatkuvasti. Lapset myös näkevät usein ikätasolleen sopimattomia mediasisältöjä muun muassa televisiosta, jolloin syntyy pahimmillaan erilaisia pelkotiloja. Monesti lasten pelot ovatkin peräisin jostain nähdystä tai koetusta. Lapset viettävät paljon aikaansa esimerkiksi liian hurjia tietokonepelejä pelaten, koska ikärajoja ei huomioida niin tarkasti kuin pitäisi.

Opinnäytetyöni toteutettiin yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Mikkelin yhdistyksen Marskin päiväkodin kanssa. Olemme yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa miettineet työni tutkimusasetelmaa ja sitä mikä henkilökuntaa tässä aiheessa kiinnosti ja mikä heitä parhaiten palvelisi. Henkilökunnan toiveena oli saada tietoa siitä, kuinka lasten ja vanhempien näkökulmat ja kokemukset eroavat toisistaan. Tutkimukseni toteutin haastattelemalla 5-6 -vuotiaita lapsia sekä puolistrukturoidulla kyselylomakkeella, joka oli suunnattu lasten vanhemmille.

Työni teoreettinen viitekehys koostuu leikki-ikäisten lasten kehityksestä, lapsen pe-loista, mediankäytöstä sekä mediakasvatuksesta. Työssäni avaan myös kolmea lasten median käytöstä aiemmin tehtyä opinnäytetyötä. Opinnäytetyön tutkimustulokset esi-

tetään työn lopussa. Tämän lisäksi vertailen lasten ja vanhempien vastauksia pohdinta osuudessa.

2 LEIKKI-ikäISEN LAPSEN KEHITYS

Karlingin (2009, 65) mukaan ei ole helppoa määritellä, mitkä kaikki tekijät vaikuttavat lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen. Kehityksen eri osa-alueiden kasvu on näet monien eri tekijöiden summa. Yleisesti katsotaan, että lapsen kehitykseen ja kasvuun vaikuttavat ainakin kolme eri tekijää. Nämä tekijät ovat kypsyminen ja perimä, ympäristö sekä lapsen oma aktiivisuus.

2.1 Kielen kehitys

Kieli on tärkein osa ihmisten vuorovaikutuksessa. Kun lapsi oppii käyttämään sanoja, hänen aikomuksensa tulevat aikuiselle paremmin ymmärrettäviksi. Yhteisen kielen avulla lapsi oppii entistä paremmin jäsentämään ympärillä olevaa maailmaa sekä tutustumaan ympäristöönsä. Kielen avulla lapsi myös hankkii ja saa tietoja ympärillä tapahtuvista asioista. Viisivuotiaana lapsen sanavarasto on jo niin kehittynyt, että lapsi pystyy kommunikoimaan muiden ihmisten kanssa. Lapsi pystyy myös tekemään ajatuksensa selviksi myös sellaisille aikuisille, jotka ovat vieraita ja jotka eivät ole tottuneet kommunikoimaan lapsen kanssa. Viisivuotiaana lapsen kyky kertoa tarinoita omista kokemuksista kehittyy varsin nopeasti. (Karling ym. 2009, 135–137.)

Lapsen kielen kehitys vaikuttaa siihen, kuinka lapsi ymmärtää mediasisällöistä välittyviä asioita. Pienimmille lapsille pitkät ja järkyttävätkin uutiset eivät välttämättä olekaan niin pelottavia, koska heillä on vielä puutteellinen kyky vastaanottaa pitkiä sanallisia viestejä. Sen sijaan esikouluikäisellä kielellinen kehitys on jo niin hyvä, että hän ymmärtää pitkien sanallisten tarinoiden tarkoituksen ja merkityksen. Tällöin mielenkiinto uutisiin sekä juonellisiin aikuisten ohjelmiin kasvaa. (Salokoski 2007, 77.)

Kun lapsi oppii kielen, hän alkaa luonnollisestikin kysellä. Lasten kysymyksiä ei tulisi vähätellä tai vältellä, vaan niihin tulisi pyrkiä vastaamaan aina mahdollisuuksien ja omien tietojen mukaan. Vastauksia hankaliin kysymyksiin voidaan myös etsiä yhdes-

sä. Samalla on kuitenkin hyvä muistaa, ettei kysymyksiin ole aina yhtä ja oikeaa vastausta. Lapselle tulisi myös antaa mahdollisuus omaan oivaltamiseen, sillä se kehittää lapsen luovuutta sekä päättelykykyä. (Karling ym. 2009, 139.)

2.2 Sosiaalinen kehitys

Lapsen sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavat hyvin paljon lapsen vanhemmat. Lapsen varhainen kiintymyssuhde sekä kotona opitut mallit vanhemmilta vaikuttavat hyvin pitkälti siihen, kuinka lapsi alkaa hahmottaa itseään, millainen olen, ja sitä miten toimia muiden ihmisten kanssa. Kotona opitut arvot ja asenteet ohjailevat lapsen toimimista ja vaikuttavat siihen kuinka lapsi kohtaa muita ihmisiä. Lapsi oppii kotonaan myös sen, kuinka vanhempien mielestä tulisi käyttäytyä ja millainen käyttäytyminen on suotavaa. (Vilén 2006, 156.) Median suurkulutus voi olla riski lapsen sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Pelkästään television tai tietokoneen ruudun ääressä vietetty lapsuus ei kehitä lapsen sosiaalisia verkostoja eikä lapsella ole mahdollisuuksia harjoitella päivittäisiä ongelmanratkaisutaitoja. (Meku 2012, 4.)

Lapsi on luonnollisesti kiinnostunut omista ikätovereistaan, joita hän tapaa arkipäiväisessä elämässä. Lapsi voi vertaisryhmässään harjoitella niitä eväitä, joita hän on saanut omassa lähiympäristössään ja perheessään. Ystäväsuhteiden avulla lapsi voi harjoitella erilaisten roolien käyttämistä, esimerkiksi kotileikissä lapsi voi kokeilla millaista on olla äiti tai isä. Vertaisryhmässä lapsi opettelee kuuntelemaan muita lapsia ja toimimaan tasavertaisena jäsenenä lapsiryhmässä. Ystävyysuhteiden puuttuminen tai muiden lasten osoittama pitkäaikainen hyljeksintä voivat johtaa lapsen minäkuvan kielteisyyteen. Lapsi saattaa tällöin kokea itsensä epävarmaksi erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. (Karling ym. 2009, 167.)

Myös yhteiskunta vaikuttaa lapsen sosiaaliseen kehitykseen, kuten pienellä lapsella päiväkotia. Päiväkodissa lapsi oppii uusia arvoja ja asenteita muilta lapsilta sekä hoitajilta. Nämä arvot ja asenteet saattavat joskus olla ristiriidassa lapsen kotona oppimien arvojen kanssa, joten olisikin tärkeää sopia yhdessä vanhempien kanssa yhdenmukaiset tavat toimia lapsen kanssa. Päivähoidossa lapsi oppii muun muassa sääntöjen noudattamista ja soveltamista eri leikkeihin, kieltojen noudattamista ja keskittymiskykyä.

Päiväkodissa, jossa lapsiryhmät ovat isoja, lapsi oppii toimimaan ryhmässä ja tuomaan omat mielipiteensä esille siinä. (Karling ym. 2009, 168.)

2.3 Leikin ja mielikuvituksen kehitys ja merkitys lapsuudessa

Leikki on lapsen kehityksen kannalta korvaamattoman tärkeää, se edellyttää lapselta monia erilaisia asioita, kuten kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja. Leikki on lapselle vapaaehtoista toimintaa johon hän luonnollisesti aina mahdollisuuksien mukaan ryhtyy. Leikkiessään lapsi tutustuu omiin sosiaalisiin sekä fyysisiin ympäristöihinsä ja oppii näiden avulla uusia asioita. Lapsen leikeissä toiminta on itsessään tärkeintä, eikä niinkään leikin päämäärä tai tarkoitus. Leikki antaa lapselle onnistumisen kokemuksia ja lapsi pystyy leikin avulla harjoittelemaan tarvittavia sosiaalisia taitoja sekä tunteiden ilmaisemista. Voidaankin sanoa, että lapsen psyykinen kehitys on kunnossa kun hän leikkii monipuolisia ja lapsen ikäkaudelle tyypillisiä leikkejä. (Salokoski & Mustonen 2007, 41.)

Pienen lapsen ensimmäisiä leikkejä ovat toimintaleikit ja rakenteluleikit. Toimintaleikissä lapsi touhuaa omilla kehonosillaan tai jollain esineellä eriyttömästi ottamatta huomioon leikkikohteen ominaisuuksia tai käyttötapoja. Pienen lapsen leikki on usein lyhytkestoista ja lapsi nauttii aikuisten matkimisesta. Vähitellen lapsen leikki muuttuu juonelliseksi ja pitkäkestoisemmaksi, jolloin lapsi yhdistää kaksi toimintoa peräkkäiseksi toiminnaksi. Noin neljän vuoden iästä lapset alkavat leikkiä omaehtoisia leikkejä. Nämä luovat leikit syntyvät lasten omien kokemusten, näkemysten ja elämysten pohjalta. Roolileikki on kaikkien luovien leikkien perusta, siinä lapsi jäljittelee jonkin toisen henkilön toimintaa. Roolileikit ovat usein vastavuoroisia, jolloin ne heijastelevat normaaleja arkipäivän rooleja kuten äiti ja isä sekä poliisi ja rosvo. Draamaleikissä lapset samaistuvat tarinoiden ja satujen hahmoihin ja opettelevat tuntemaan omaa itseään ja tunteitaan. Sääntöleikit ovat lapselle luontevia leikkejä viidestä ikävuodesta lähtien. Sääntöleikkejä ovat erilaiset pöytä- ja liikuntapelit. Tämän ikäinen lapsi kykenee jo noudattamaan sääntöjä ja ymmärtämään, että sääntöleikin edellytyksenä on sääntöjen noudattaminen. Leikkiä voidaan myös käyttää keinona opettaa asioita lapselle. Tätä kutsutaan nimellä didaktinen leikki. Didaktisessa leikissä aikuinen asettaa leikille etukäteen tavoitteet ja sisällön. Tällaisia leikkijä ovat matkimisleikit,

pallokoulu, onko totta- leikki sekä äänien voimakkuuksien ja nopeuden erottelu. (Karling ym. 2009, 204–207.)

Tyttöjen ja poikien leikit alkavat erota toisistaan noin viiden ikävuoden paikkeilla. Poikien leikit muuttuvat entistä enemmän taisteluleikeiksi. Poikien leikeissä harvemmin esiintyy ihmisiä tai eläimiä, toimintasankareita lukuun ottamatta. Poikkeuksena saattavat olla myös hirmuliskot ja muut hirviöt, joilla leikkiminen kuitenkin poikkeaa tyttöjen hoivaamiseen liittyvistä eläinleikeistä. Sukupuolistereotyyppioita noudattaen tyttöjen leikit liittyvät päinvastaisesti kuin pojilla, usein ihmissuhteisiin ja eläimiin. Siinä missä poikien leikkien pääkohtana on toiminta, tyttöjen leikkien keskeisin osa oli puhuminen ja hoivaaminen. (Noppiari ym. 2008, 59–61)

Vaikka erilaiset medialaitteet ovat lapselle nykypäiväisiä asioita, eivät ne kuitenkaan päihitä kunnan leikkiä leikki-ikäisen maailmassa. Epäilemättä kauppaleikkeihin kuuluvat viivakoodien lukeminen ja tietokoneiden näpyttely, kuten nykypäivänä kuuluu-kin, mutta kauppaleikin kulun määrää yhä lapsen mielikuvitus. Lapsen mielessä media kokemukset mylläytyvät käyttökelpoiseksi leikkimateriaaliksi. Lapselle tärkeintä leikkissä on, että leikki koskee merkityksellisiä asioita ja ne tuntuvat todenmukaiselta. Leikin takana voivat olla esimerkiksi kokemukset siitä millaiseksi lapsi ajattelee vanhempien työn olevan. (Lehtipuu 2006, 52.)

Leikki-ässä lapsen mielikuvitus on rikkaimmillaan ja erilaiset elämykset koetaan voimakkaina. Tässä iässä tarinat ovat tärkeitä ja leikit monipuolisia. (Tuominen & Kammonen 2010, 5.) Samaistumiskokemukset tarinoiden hahmoihin voivat joskus olla niin voimakkaita, että lapset tuntevat olevansa satuhahmona useita päiviä. Leikki-ikäinen lapsi voi myös kehittää itselleen mielikuvituskavereita. Mielikuvitusystävät ovat lapsen kehitykselle merkityksellisiä, sillä niiden avulla lapsi käsittelee erilaisia tunteitaan. Hän esimerkiksi saattaa siirtää mielikuvitusystävänsä ominaisuuksiksi sellaiset omat ominaisuutensa, jotka lapsi kokee huonoiksi. Tällä tavoin hän opettelee hyväksymään omia hyviä sekä huonoja puoliaan. Mielikuvitusystävien avulla lapsi harjoittelee myös hallitsemaan sosiaalista maailmaansa ja löytämään sosiaalisille ongelmille erilaisia ratkaisukeinoja. Usein mielikuvituskavereiden kanssa leikkiessä toistuu leikki-ikäiselle tyypillinen mustavalkoisuus, jolloin asiat ovat usein joko hyviä tai pahoja. Lapset useimmiten tietävät, etteivät heidän mielikuvitusystävänsä ole todelli-

sia, vaan ne katoavat heidän elämästään itsestään. (Karling ym. 2009, 168; Mustonen 2006, 18.)

3 LAPSUUDEN PELOT

Lasten pelot saavat alkunsa helposti, eikä niiden syntyminen aina tarvitse edes syytä. Usein ne myös katoavat aivan yhtä salaperäisesti kuin ilmestyivätkin ilman, että pelkoa aiheuttaneita tilanteita koetaan edes uudelleen. Lapsen pelot muuttuvat hänen kasvaessaan. Eläimiin kohdistuva pelko on yleisimmillään kahdesta neljään vuoteen, kun taas neljästä kuuteen vuoteen pimeän pelko sekä kuvitteelliset pelot ovat yleisimpiä. (Marks 2007, 40.)

Leikki-ikäisellä lapsella on usein monia eri pelkoja. Näitä voivat olla pimeän pelko, vieraat ihmiset, lääkärit, sairaalat, eläimet, unet, taikuus sekä oma kuolema (Wolman 1979, 73.) Salokosken (2007, 77–78) mukaan pienten lasten pelot liittyvät usein fiktiivisiin hahmoihin, kuten noitiin ja peikkoihin. Isompien lasten pelot ovat usein jo kehittyneempiä, jolloin ne edellyttävät tiedon hankintaa, parempaa käsityskykyä sekä fantasian ja reaali maailman erottamista. Tällöin mediamaailmasta heränneet pelot ovat konkreettisempia, kuten sodan uhka, maailman tuhoutuminen, ilmastonmuutokset sekä luonnonkatastrofit. Kun lapsi pystyy erottamaan faktan ja fiktion, hän ymmärtää esimerkiksi uutisten olevan totta. Silloin voikin olla olemassa riski, että lapsi kokee todellisuuden maailman hyvin pelottavana ja turvattomana.

Usein leikki-ikäiset lapset pelkäävät varsin epätodellisia vaaroja kuten muumien mörköä, jolloin he eivät varo todellisia vaaratilanteita. Vanhemmat luonnollisesti varoittavat lapsiaan leikkimästä terävillä esineillä, kiusaamasta vieraita koiria, lähtemästä vieraan ihmisen matkaan tai menemästä lähelle kuumaa uunia. Kaikkien näiden tarkoituksena on saada lapsi tiedostamaan oikeat arkipäiväiset vaarat. (Wolman 1979, 72.)

Ero vanhemmista on eräs lapsuuden yleisimmistä peloista. Suurin osa lapsista pelkää myös vanhempiansa tai muiden läheisten menetystä. Kuolemassa lasta useimmiten pelottaa kuoleman lopullisuus. Lapsi voi myös pelätä kuolemaan liittyviä yksityiskoh-

tia kuten vainajan ulkonäköä. Lapsella saattaa olla myös epätodellisia kuvitelmia kuolemasta, hän voi luulla omien ajatustensa tai toimintansa vaikuttaneen läheisen kuolemaan tai eroon. Lapsi voi ajatella esimerkiksi, että vanhemmat erosivat sen takia, koska hän oli ollut tuhma tai tottelematon. (Kankkonen & Suutarla 2003–2006, 26.)

Leikki-iässä lapsi usein kehittää itselleen erilaisia rituaaleja, jotka normaalisti ovat täysin harmittomia. Ne muistuttavat erilaisia laskemistoruja, leikkejä ja lauluja. Rituaaliin saattaa kuulua erilaisia fyysisiä tapahtumia, kuten jokaiseen aidanpäähän koskettaminen matkalla kouluun tai suojatiellä tietynväristen raitojen päälle astuminen. Noudattamalla näitä itse tehtyjä rituaaleja ja sääntöjä lapset ajattelevat suojautuvansa erilaisilta kuvitteellisilta uhkilta ja antavat heille itseluottamusta. (Marks 2007, 121–122.)

3.1 Lapsen keinot käsitellä ja ilmaista pelkoaan

Lapset ovat kehittäneet paljon erilaisia keinoja käsitellä ja hallita omia pelkojaan ja turvallisuuden tunnetta tuottamia kokemuksia. Psykkiset hallintakeinot ovat lapsen tietoisesti ja tavoitteellisesti käyttämiä keinoja, joiden avulla hän pyrkii aktiivisesti poistamaan epämiellyttävät ja pelottavat kokemukset. Lasten mediapelkojen hallintakeinot voidaan jakaa neljään ryhmään; pakeneminen, fyysiset keinot, sosiaalinen tuki ja kognitiiviset keinot. (Korhonen & Valkonen 2006, 71–72.)

Lasten yleisin pelon hallintakeino on pakeneminen. Pakeneminen on luonnollinen suojautumisrefleksi vaaratilanteen uhatessa ja lapsilla toimivin pelon hallintakeino, koska lapsen on helppo poistua pelkoa aiheuttavan asian parista ja siirtyä muihin hommiin. Pakeneminen voi olla helpoin, nopein ja toimivin tapa, jonka lapsi on oppinut. Pakeneminen voi olla tepsivä ratkaisu joissakin tilanteissa, mutta aina se ei ole toimiva. On tilanteita jolloin lapsi esimerkiksi sulkee silmänsä tai kääntää katseensa pois pelottavasta mediasta, mutta silti kuulee kovat ja pelottavat äänet ja tapahtumat. Pelottavien sisältöjen jättäminen konkreettisesti taakseen ei siis aina riitä pitämään pelottavia mielikuvia pois lapsen mielestä. Toinen lasten hallintakeinosta on hakeutua turvallisten ja läheisten aikuisten luokse. Sosiaalisen tuen hakeminen on hyvin luonnollinen tapa, kun lapsi kokee jotain pelottavaa. Vanhemman tai muun läheisen ihmisen fyysinen läheisyys helpottaa tehokkaasti lapsen oloa. Mitä pienempi lapsi on, sitä

helpommin hän turvautuu läheiseen ihmiseen ahdistavassa tilanteessa. Kun lapsi saavuttaa esikoulu iän, hänen kognitiiviset taitonsa kehittyvät huimasti. Tämän myötä lapsen kognitiiviset pelonhallintakeinonsakin lisääntyvät. Tyypillisiä kognitiivisia pelonhallintakeinoja ovat muun muassa se, että lapsi uskotelee itselleen pelottavan ohjelman loppuvan pian, lapsi ei katso koko ohjelmaa tai ohjelman pelottavia kohtauksia tai vaihtaa televisio kanavaa. (Korhonen & Valkonen 2006, 72–75,78.)

Lapset eivät välttämättä osaa tai halua kertoa tunteistaan ja peloistaan, vaan lapselle on luontevampaa ilmaista itseään leikin kautta. Leikissä nukke voi olla vakavasti sairas ja tällöin lapsi lohduttaa ja hoitaa nukkea antaen hänelle toivoa, että kyllä sinä vielä paranet. Toisaalta lapsi voi olla myös hurja merirosvokapteeni joka on armoton ja julma. Lapsi voi myös siirtää tunteitaan paperille piirtämällä tai maalaamalla. Satuihin eläytyminen on lapselle luonnollinen tapa kehittää tunnetaitojaan, sadun maailmassa on helppo vaihtaa ja harjoitella eri tunnetiloja, kuten kiltti, tuhma, rohkea sekä pelokas. Leikki, piirrokset ja sadut ovat lapselle luonnollisia tapoja purkaa pelkoa ja saada niitä hallintaan. (Kankkonen & Suutarla 2003–2006, 6.)

3.2 Aikuisen rooli lapsen pelkojen käsittelyssä

Lapsen pelätessä on vanhemman rooli tärkeä. Pelkäävä lapsi tarvitsee aikuisen kehittyneempää kokemusta ja ennen kaikkea turvaa ja tunnetta siitä, että hän on tärkeä ja häntä kuunnellaan. Kun lapsella on vierellään sellainen aikuinen joka antaa lohtua ja turvaa, hän rohkaistuu ilmaisemaan pelon tunteitaan. (Kankkonen & Suutarla 2003–2006, 4.) Vanhempien olisi tärkeää kannustaa lastaan näyttämään pelkonsa. Pelkkä peloista puhuminen jo lieventää niitä ja vähentää niiden uhkaa. Salattu pelko voi aiheuttaa alkuperäisen pelon korvautumisen toisella ja tuottaa ahdistusta, kun taas ilmaisulle pelolle vanhemmat voivat antaa järkevä selityksen ja rohkaisevat lasta. (Wolman 1979, 83.)

Pelonhallintakeinojen opettaminen lapselle voidaan nähdä aikuisten tehtävänä. Aiemmin kohdatut pelottavat tilanteet ja niissä käytetyt hallintakeinot varastoituvat lapsen mieleen skeemoiksi, joita he voivat käyttää myöhemmin samankaltaisissa tilanteissa. Vanhempien ja muidenkin läheisten ihmisten rooli lasten pelonhallinnassa on varsin tärkeä. Aikuisen tulisi olla aina lapsen saatavilla niin fyysisesti kuin psyykkisestikin,

jolloin lapsella on mahdollisuus hakea sosiaalista tukea aina sitä tarvitessaan. Lähes jokaisella lapsella on käytössään erilaisia pelonhallintakeinoja mitä käyttää, mutta pieni osa lapsista ei osaa tai pysty hallitsemaan pelkoaan. Tällöin aikuisen rooli pelon kitkemisessä on ensiarvoisen tärkeää. (Korhonen 2010, 25.)

Martsola & Mäkelä-Rönholm (2006, 57) toteavat, että vanhemmilla on taipumusta joskus vähätellä median lapsille aiheuttamia pelkoja eivätkä he välttämättä aina osaa erottaa niitä iän mukanaan tuomista peloista. Väheksymisreaktio on ymmärrettävää, jos aikuinen ei ollenkaan tiedä, minkälaisesta materiaalista lapsen pelot ovat saaneet alkunsa. Harva vanhempi jaksaa katsoa lapsensa kanssa tälle tarkoitettuja ohjelmia, vaan vanhempi luottaa siihen, että ohjelmat ovat lapselle sopivia. Tulisi kuitenkin muistaa, että jokainen lapsi on yksilöllinen, eivätkä kaikki mediasisällöt aina ole sopivia jokaiselle.

Toisinaan vanhempi ei voi olla aivan varma onko lapsella kyseessä oikea pelko vai onko se vain esimerkiksi lapsen yritys hakea aikuisen huomiota. Lapset voivat huomiota ja rajoja hakiessaan käyttää äärimmäisiä ja hyvinkin kekseliäitä keinoja. Kiu-kuttelun ja muiden keinojen lisäksi pelkääminen voi olla hyvinkin toimiva keino saada vanhemman huomio itseensä tai oma tahto periksi. Tällöin vanhemman tulisi huomata, että lapsi kaipaa yhdessä tekemistä ja hänelle tulisi tarjota lisää rauhallista yhteistä aikaa. (Kankkonen & Suutarla 2003–2006, 10.)

4 MEDIAN AIHEUTTAMAT PELOT

Mediasta kumpuavat pelot ovat suomalaisten lasten yleisimpiä pelkoja. Mediapelot voivat syntyä hyvin erilaisista mediasisällöistä. Joten tulisikin aina muistaa, että lapset tulkitsevat mediasisältöjä eri tavalla kuin aikuiset. Tästä syystä aikuisten mielestä hyvin neutraalit mediasisällöt voivat muuttua lapsen mielessä hyvinkin pelottavaksi. Esimerkiksi kokkiohjelmat voivat näyttäytyä kolmivuotiaan silmissä pelottavana vi-haisine setineen veitset kädessä. Myös lastenohjelmista tutut pellet voivat tuntua jännittävil-tä ja muuttua pelottaviksi ennen nukkumaan menoa. (Salokoski 2007, 77.) Joskus pelko mediasta nähdystä tapahtumasta voi siirtyä lapsen päivittäiseen arkeen niin, että hän alkaa pelätä jotain paha tapahtuvan itselleen tai läheisilleen. Varsinkin tv-

uutisissa nähdyt väkivaltaiset teot saattavat saada lapsen pelkäämään. Pienen lapsen on vaikea arvioida erilaisten vaarojen todennäköisyyttä omassa lähiympäristössään ja median kautta epätodennäköisetkin tapahtumat voivat tulla osaksi lapsen omaa kokemusmaailmaa. (Korhonen 2010, 13–14.)

Korhonen (2010, 14–15) toteaa, että nykypäivänä lapset pelkäävät useammin television lastenohjelmia, kun aiemmin pelot liittyivät enemmän aikuisille tarkoitettuihin ohjelmiin. Sisällöllisesti lastenohjelmissä pelottaa etenkin mielikuvitusolennot ja väkivalta. Ilmiö kertoo toisaalta siitä, että lastenohjelmat ovat muuttuneet entistä enemmän aikuisille suunnattujen ohjelmien kaltaisiksi, sisältäen muun muassa väkivaltaa ja kauhuelementtejä. Väkivaltaa näkyy varsinkin pojille suunnatuissa lastenohjelmissä, kuten *Prätkähiiret*. Pelottavaksi lastenohjelmaksi lapset ovat nostaneet aiemmissä tutkimuksissa *Scoopy Doo* -nimisen sarjan, jossa esiintyy erilaisia mielikuvitushahmoja, kuten muumio, vampyyri ja ihmissusi. Vaikka hahmot ovatkin piirrettyjä, ne ovat silti hyvin pelottavan näköisiä ja lapsi saattaa kokea niihin liittyvän pelon hyvin voimakkaana.

Salokosken (2007, 78) mukaan pienet lapset keskittyvät ohjelmia katsoessaan ainoastaan kuvien ulkoisiin ja kaikkein selkeimpiin elementteihin ja tekevät johtopäätöksensä niiden pohjalta. Näin ollen pieniä lapsia pelottaa ohjelmissä ennemminkin henkilöiden ja hahmojen ulkonäkö kuin se mitä ohjelmassa tapahtuu. Pelkoa voivat siis herättää häijyt eläimet sekä satuhahmot kuten noidat ja kummitukset. Sen sijaan vanhemmat lapset pystyvät jo kiinnittämään huomiotaan myös niin sanottuihin hiljaisiin piirteisiin kuten hahmojen eleisiin ja ilmeisiin. Tämän seurauksena alun perin pelottavalta tuntunut hahmo ei ehkä enää näyttäydykään pelottavana, vaan joku muu hahmo onkin se joka meinaa tehdä pahaa tai joka tekee jotain pelottavaa. Tuomisen & Kammosen (2010, 12) mukaan vanhempi lapsi pystyy myös jo järkeilemään näkemäänsä ja muistuttamaan itselleen, ettei kummituksia ole oikeasti olemassa tai että ohjelman pelottava kohta oli tehty tarkoituksella niin jännittäväksi.

Suomalaisessa lasten hyvinvointia koskeneessa tutkimuksessa on osoitettu, että 5–6-vuotiaalla lapsilla sekä aktiivisen television katsomisen että passiivinen altistuminen televisio-ohjelmille olivat yhteydessä pienten lasten unihäiriöihin. Aikuisten realistiset ohjelmat ja niiden katsominen muusta kuin omasta tahdosta, saattaa aiheuttaa lapselle

vakavia pelkoja, joista aiheutuu esimerkiksi unihäiriötä. Pelkojen riittämätön käsittely jättää lapsille epämiellyttävän tunteen, joka voi saada erilaisia ilmenemismuotoja, joista painajaisunet ovat tavallisimpia. Painajaisunet ovat kuitenkin pelkojen ja ahdistuksen vähentämisessä lapselle merkityksellisiä. Uni tarjoaa lapselle mahdollisuuden hallita mieltään painavia ajatuksia, jos se ei onnistu hereillä ollessa. (Salokoski & Mustonen 2007, 50.)

5 LAPSI MEDIAN KÄYTTÄJÄNÄ

Medialla on nykyään erittäin vahva rooli lasten arjessa. Nykypäivänä voidaankin jo puhua melkein pä media- tai verkostolapsuudesta, koska media kasvattaa ja opettaa lasta yhä enemmän siinä missä koti ja kouluakin. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 31–32.) Lapset elävät nykyään sellaisella mediaympäristössä, jossa monet heidän kokemuksistaan ja tunteistaan välittyvät median kautta. Pienet lapset kokevat todennäköisesti osan ensimmäisistä peloistaan katsoessaan sopimattomia ohjelmia. He saattavat saada myös ensimmäiset kokemuksensa empatiasta seurattessaan suosikkihahmonsa toimintaa televisio-ohjelmissa. (Wilson 2008, 88.) Lapsen tiedollinen, emotionaalinen ja sosiaalinen kehitystaso vaikuttavat hänen kykyihinsä tulkita erilaisia mediasisältöjä. Jokaisen lapsen kehitys ja kasvu on aina yksilöllistä ja jokainen lapsi on mediakäyttäjänä erilainen, joten sama mediasisältö vaikuttaa lapsiin eri tavoin. (Meku 2012, 3.)

Tuomisen & Kammosen (2010, 5–6) mukaan kolmevuotiaasta lähtien lapsi alkaa ymmärtää median muotokieltä ja esitystapoja. Näin ollen lapsi rupeaa huomaamaan mitä eroa on esimerkiksi piirretyillä ja uutisilla. Lapsen oppiessa asioiden pysyvyyden ja säilyvyyden hänen mediakokemuksensakin jäsentyvät. Noin viisivuotiaana lapsi oppii erottamaan toden ja tarun, jolloin mediakokemukset muuttuvat vähemmän pelottaviksi. Lapsi ymmärtää esimerkiksi, ettei muumimörköä olekaan olemassa vaan se on pelkkä satuhahmo. Lukutaito on merkittävä harppaus lapsen mediamaailman laajenemisessa, tällöin lapsi pystyy itsenäisesti tutustumaan erilaisiin mediamaailmisiin, kuten kirjoihin ja Internetiin.

Median käyttö voi olla lapselle sekä sosiaalista kanssakäymistä että vetäytymistä omiin oloihin. Erilaiset mediasisällöt tarjoavat lapselle seuraa silloin kun hän sitä kaipaa. Media mahdollistaa lapselle erilaisia kuvitteellisia ja todellisia hahmoja, joiden kanssa lapsi voi seurustella kuvitteellisesti. Media voi olla lapsen mielestä myös jonkinlainen pakopaikka, minne voi karata arkisia, sosiaalisen maailman pettymyksiä ja huolia. Varsinkin Internet tarjoaa lapsille entistä enemmän sosiaalisia areenoita toisten ihmisten kohtaamiseen. Internet tarjoaa myös mahdollisuuden olla yhteydessä eripuolilla maata asuvien sukulaisten ja ystävien kanssa. Se ei kuitenkaan valmenna normaaleissa elämässä tarvittavien sosiaalisten taitojen oppimiseen, sillä siitä puuttuu luonnollinen kohtaaminen sekä monet ei-verbaaliset vuovaikutuksen muodot kuten eleet ja ilmeet. (Mustonen 2002, 59.)

Viihdyttävyyden lisäksi lasten mediakulttuuri voi olla myös hyvin opettavaista. Esimerkiksi televisiosarjat *Olipa kerran elämä* ja *Olipa kerran ihminen*, kertovat hyvin selkeästi ihmisten historiasta sekä ihmiskehon toiminnasta. Etenkin Internetistä lapsen on helppo etsiä uutta tietoa vieraammistakin asioista. Moni lapsi onkin vaikkapa eksoottisten eläinten tai dinosaurusten erityisosaaja jo ennen kouluun menoa. Lapselle ominaisen uteliaisuuden voikin valjastaa mukavaksi yhteiseksi puuhaksi ja tutkia erilaisia asioita yhdessä. Lapselle on nimittäin ennen kaikkea tärkeää se, että joku on kiinnostunut hänelle tärkeistä asioista. (Tuominen & Kammonen 2010, 10.)

On vaikea sanoa, missä kulkee kohtuullisen mediankäytön raja. Monet leikki-ikäiset lapset ovat varsinaisia media-ahmatteja, ja innostuminen sekä omistautunut syventyminen johonkin lasta kiinnostavaan asiaan kuuluvat osaksi lapsen luonnollista toimintaa. Samoin uudet laitteet ja sisällöt kiinnostavat lasta kovasti, mutta käyttö laantuu usein yllättävän nopeasti. On vaikea luoda minkäänlaista yleistä aikarajaa siitä, kuinka monta tuntia mitäkin mediaa lapsi voi käyttää esimerkiksi viikossa. Lehtipuu (2006, 61) mukaan kahden tunnin raja on kuitenkin hyvä peukalosääntö, tällöinkin sen kuitenkin tulisi olla monipuolista ja jollain tapaa kehittävää. Mikäli median sisältö sattuu olemaan hyvin virikkeellistä ja tunteita aktivoivaa, on käyttö määrää syytä harakita uudestaan. Mediankäyttö ei kuitenkaan saisi viedä aikaa leikiltä, toisten kanssa seurustelulta, liikunnalta tai nukkumiselta, koska ne ovat lapsen terveellisen kehityksen perusta. (Tuominen & Kammonen 2010, 13; Lehtipuu 2006, 61.)

5.1 Mediaympäristön vaikutus lapsen kehitykseen

Wilsonin (2008, 88) mukaan medially on sekä myönteisiä että negatiivisia vaikutuksia lapsen kehitykseen. Vaikuttavuuteen liittyy paljolti se, minkälaista mediaa lapsi käyttää. Esimerkiksi opettavaiset ohjelmasisällöt tuovat lapselle paljon myönteisiä vaikutteita, kun taas väkivaltaiset ja ikätasolle sopimattomat sisällöt vaikuttavat lapsen hyvinkin negatiivisesti. Mediasisällöillä voi jopa olla suurempi vaikutuksen lapsen kehitykseen ja median vaikutuksiin, kuin sillä miten paljon mediaa lapsi katsoo.

Medially on kuitenkin paljon myönteistä annettavaa lasten elämässä. Yhdessä vanhempien kanssa käytetty media opettaa lasta mediakriittisyyteen ja auttaa vanhempiakin tietämään, mitä lapset mediasta seuraavat. Lisäksi median yhteinen käyttö lisää sosiaalista kanssakäymistä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta perheen jäsenten kesken. Lapsi saattaa myös käyttää mediaa yksin, silloin kun aikuisten seuraa ei ole tarjolla. Tällöin lapsi saattaa kokea median antavan hänelle eräänlaista sosiaalista tukea. (Korhonen 2010, 11.) Media tarjoaa lapsille ennen kaikkea mukavaa viihdykettä ja tietoa. Useimmiten lasten suhde mediaan sujuu ongelmitta ja median kulutuskin pysyy kohtuudessa. Media tuo myös paljon uusia haasteita pienten lasten kasvatukseen, koska lapsen kyky ymmärtää median moninaisuutta ja tulkita sen sisältöjä on vielä hyvin rajallinen. (Salokoski 2007, 76.)

Kasvattajat ovat aina olleet huolissaan median vaikutuksista lapsiin uusien medialaitteiden tullessa markkinoille. Ilmiö on hyvin tuttu historiasta; ihminen pelkää sitä, mitä ei tunne. Nykyään vanhempia huolestuttaa eniten lasten Internetin käyttö ja sen monipuoliset ja helposti esiin saatavat sisällöt. Vaikka huoli lapsen mediasuhteista on useimmiten turhaa, on kuitenkin muistettava se tosiasia, että kaikki mediasisällöt eivät ole hyväksi lapsille. Liian raju mediakokemus voi pahimmillaan järkyttää lapsen perusturvallisuutta. Traumatisoituminen on toki ääritilanne, mutta mediasta kumpuavat pelot ja painajaiset ovat odotettua yleisempiä, jopa 80 % suomalaislapsista on televisio-ohjelmiin liittyviä pelkoja. (Tuominen & Kammonen 2010, 11.)

Median kohtuullinen käyttö itsessään ei aiheuta lapsessa passiivisuutta ja aggressiivisuutta, mutta jos sen käytölle ei aseteta tarkkoja rajoja, on riskinä koukkuun jääminen. Tällöin lapsi ei halua viettää aikaansa leikkimällä tai ulkoilemalla, vaan lapsen elämä

pyörii erilaisten mediasisältöjen ympärillä. Mediariippuvuus häiritsee lapsen arkirutiineista suoriutumista sekä sosiaalisia suhteita. Riippuvuus aiheuttaa itsehillinnän katoamista sekä saa aikaan jatkuvia riitoja vanhempien kanssa koskien median käyttöä. (Salokoski 2007, 83.)

5.1.1 Media leikin rikastuttajana

Media ja tarinat ovat tärkeä osa lapsuutta, esimerkiksi satuja on kerrottu aina lapsille. Media tuottaa lapsille arvokkaita tietoja, taitoja sekä elämyksiä. Suosikkiohjelmat, lempikirjat sekä yhteiset sankarihahmot ovat lapsille tärkeitä, jokapäiväisiä puheenaiheita. Ne luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ovat niin ikään hyvien leikkien perusta. (Tuominen & Kammonen 2010, 5.) Lapset ottavat myös suuria vaikutteita omiin leikkeihinsä mediasta. Otetaan esimerkkinä prinsessaleikit, harvalla lapsella on kokemusta kuninkaallisesta elämästä tai siitä mitä prinsessat ja prinssit oikeassa elämässä tekevät. Tästä huolimatta lapset kuitenkin tietävät miten prinsessoja leikitään ja mitä heidän kuuluu tehdä. Leikkiin liittyvä merkityksellisyys on siis peräisin esimerkiksi prinsessaelokuvista. (Pentikäinen ym. 2007, 16–17.)

Mediasta innostuksen saamaa leikkiä kutsutaan nimellä medialeikki. Medialeikeistä voidaan puhua jos leikin aiheena on mediasta tuttu hahmo, tapahtuma, televisio-ohjelma, elokuva tai digitaalinen peli. Koska media on lasten elämässä niin läsnä kokoajan, ei ole lainkaan ihme, että media näyttelee suurta roolia myös leikeissä. Leikkien motivoijana voi olla mikä tahansa mediasta nähty tapahtuma kuten uutiset tai ajankohtaisohjelma. Usein lasten leikkeihin päätyvätkin dramaattiset uutistapahtumat, kuten luonnonkatastrofit tai sodat. Medialeikin aloittaminen ei kuitenkaan aina tarkoita sitä, että lapsi olisi itse seurannut tai katsonut leikin taustalla olevaa ohjelmaa tai peliä, sillä leikit ja siihen liittyvät mediasisällöt leviävät sujuvasti lasten omissa vertaisryhmissä. (Noppi ym. 2008, 58–59.)

Siitä huolimatta, että leikki antaa paljon hyvää lasten leikille ja sen rikastuttamiseen, sillä on myös negatiivisia vaikutuksia lapsen mielikuvitukseen. Erityisesti lapsen mielikuvituksen ja luovuuden katoamisesta syntynyt huoli on vanhempien mielessä useasti. Oletetaan, että kun lapsi viettää suurimman osan ajastaan katsoen televisioita ja pelaten erilaisia tietokonepelejä, ei lapselle jää aikaa leikille ja mielikuvituksen käy-

tölle. Mielikuvitusleikillä tarkoitetaan sellaista leikkiä, jossa lapsi siirtyy realiteetin eli todellisuuden ulkopuolelle. Lapselle olisi tärkeää leikkiä mielikuvitusleikkejä, koska niiden on tutkittu parantavan muun muassa sekä keskittymis- että empatiakykyä. Niillä lapsilla jotka käyttävät hyvin paljon mediaa ei yksinkertaisesti jää aikaa leikkimiseen. Ei kuitenkaan ole tutkimusnäyttöä, että media suoraan vähentäisi lapsen mielikuvitusta. (Salokoski & Mustonen, 2007, 42–43.)

Vaikka lapset itse muokkaavat hyvin paljon omaa mediakulttuuriaan, niin sitä ohjataan hyvin paljon myös kaupallisesti. Lasten leikkejä rikastuttaa vahvasti erilaisten televisio-ohjelmien ja pelien oheistuotteet. Tällaisia voivat olla erilaiset lelut ja rooliasut. Mediamaailman tuotteistuminen näkyy siinä, kun samat mediahahmot näkyvät kirjoissa, DVD:ssä, pesuaineissa sekä jopa kodintekstiileissä. Näin ollen hahmoihin samaistuminen ja tutustuminen käy ilman, että lapsi ikinä seuraisi kyseistä ohjelmaa. Voidaan myös nähdä, että oheistuotteiden kautta suosikkiahmoin samaistuminen on helpompaa. (Noppari ym. 2008, 126–128.)

5.1.2 Tunteet

Kutsomme tunteiksi voimakkaita sähköisen impulssin aiheuttamia fyysisiä ja psyykkisiä reaktioita kuten iloa, surua, vihaa, pelkoa ja ihastusta. Niiden kokemista ja hallitsemista on harjoiteltava pienestä pitäen. Pienet lapset tulkitsevat toisten tunneilmaisuja ennen kaikkea kehonkielen, ilmeiden sekä eleiden perusteella. Tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä toisten lasten tunteiden huomioiminen ovat hyvin tärkeä osa lapsen tervettä kasvua. (Niinistö & Ruhala 2006, 30.) Media antaa lapselle erilaisia malleja tunteiden ilmaisuun, niiden nimeämiseen, harjoitteluun sekä käsittelyyn. Hyvin pienikin lapsi voi käyttää mediaa hyödykseen opetellessaan perustunteiden, kuten ilon ja surun tunnistamista. Median kautta on mahdollista harjoitella tunteiden hallintaa ja empatiaa silloinkin, kun oma elämäntilanne ei tarjoa suuria tunnetilanteita. Lapsen on mahdollista esimerkiksi kirjan avulla samaistua eri tunnetiloihin, kuten suru, pelko, jännitys tai menetys. Pelaamisen kautta voidaan harjoitella voittamisen, häviämisen ja turhautumisen erittäin tärkeitä taitoja. (Salokoski 2007, 76.)

Median luonteella on oma merkityksensä erilaisten tunnekokemusten syntymisessä. Perinteiset kirjat ja sadut jättävät lapsen omalle mielikuvitukselle tilaa ja lapsella on

mahdollisuus suodattaa oman kehitystasonsa mukaan sadun tuomia tunteita ja kokemuksia. Luettuun satuun lapsi luo itse kuvat oman kehityksensä mukaisesti, jolloin lapsen oma suojelumekanismi suodattaa esimerkiksi pelottavat materiaalit niin pelottaviksi ja ahdistaviksi kuin lapsi pystyy sillä hetkellä ne käsittelemään. Audiovisuaalisessa mediassa kuten televisiossa, kuvat ja tarinat tarjotaan valmiina lapselle sellaisena kuin ne ovat, jolloin tapahtumien suodattaminen ei onnistu ja lapsi näkee sellaisia mediasisältöjä joita ei pysty käsittelemään. (Salokoski & Mustonen 2007, 46.)

Lapset eivät pelkästään näe erilaisia tunteita ohjelmien hahmojen käyttämänä, vaan erilaiset ohjelmista tulevat tunteet heijastuvat lapsiin suoraan. Esimerkiksi Disneyn klassikkoelokuvina tutut Bambi, Lumikki ja Leijona kuningas voivat olla hyvinkin järkyttäviä ja etenkin surullisia pienille katsojille. Lapset voivat samaistua hyvin vahvasti näihin satuhahmoihin ja kokea heidän tunteensa ja menetyksensä niin kuin ne olisivat lapsen omia. (Wilson 2008, 92–93.)

Joskus tällainen median tunnevyörytys on lapselle liikaa. Ikä- ja kehitystasolle sopimattomat sisällöt voivat herkistää ja pahimmassa tapauksessa pelästyttää lapsen. Herkkä lapsi voi kokea liian hurjaksi sellaisenkin sisällön, joka toiselle samanikäiselle lapselle on aivan sopiva (esim. Muumit). Liialliset elämykset ja jatkuvat tunneryöpyt voivat turruttaa lapset tunnemaailman hetkellisesti. Sen seurauksena lapsen empatiakyky sekä myötätunto toisia kohtaan voivat vähentyä. (Tuominen & Kammonen 2010, 9.) Aikuisen tulisi osata hyväksyä lapselle mediasta heräävät kielteiset tunteet, kuten suru, pelko, viha sekä kiukku ja mielummin toimia lapselle tunteiden tulkkina kuin lakaista lapsen tunteet kylmästi maton alle. Lapselle voi esimerkiksi nimetä tunteen ja kysyä, mikä elokuvassa sai lapsen niin surulliseksi tai vihaiseksi. Tällöin lapsella on mahdollisuus käydä läpi yhdessä turvallisen aikuisen kanssa tunteitaan ja kokemuksiaan mitä eri mediasisällöistä nousi. (Salokoski 2007, 84.)

Usein ajatellaan, että lasta halutaan suojella kaikelta pahalta ja ei-toivotulta, mutta myös negatiivisten tunteiden kokemukset ovat lapselle tärkeitä. Ei ole vaarallista, jos lapsi pelästyy jotain kokemaansa, kunhan muistetaan, että hänen kehitystasonsa on suhteessa koettuun (esim. leikki-ikäisellä Muumien Mörkö) ja hän pystyy käsittelemään asiaansa jonkun läheisen aikuisen kanssa. (Mustonen 2006, 18.)

5.1.3 Väkiältä ja aggressio

Sähköisistä medialaitteista varsinkin televisio muokkaa lapsen todellisuudentajua. Lapset voivat kokea television katsomisen hurman joko vapauttavana tai ahdistavana. Esimerkiksi toimintaelokuvien vauhti sekä väkivaltaviihteen ja urheilun ihannoitu voima voivat ruokkia lapsen väkivaltaa hyväksyvää käyttäytymistä. Mediasta nähty väkiältä voi myös helposti siirtyä mallioppimisen, asenteiden, arvojen sekä vireystilan nousun myötä osaksi lapsen omia toimintamalleja. Väkiältäainen media lisää myös lapsen epäluottamusta todellista maailmaa kohtaan ja synnyttää näin ollen virheellisen kuvan väkivallan hyväksymisestä oikeassa maailmassa. Suurimmaksi ongelmaksi kuitenkin nousee väkivaltaviihteen suurkulutuksella tunnemaailman turtuminen, jolloin lapsen tunnereaktiot laimenevat, eikä hän tunne enää empatiaa tai myötätuntoa niin vahvasti kuin pitäisi. Tällaisten lasten onkin vaikea ymmärtää, mitä väärää on, jos hän esimerkiksi potkaisee kaveria. (Salokoski 2007, 78.)

Aggressiivinen lapsi hakeutuu mielellään katsomaan erilaisia väkiältäohjelmia, mikä taas kehämäisesti lisää lapsen aggressiivisuuden tunteita sekä näyttää keinoja aggressiivisuuden poistamiseen vaikkapa tappelemalla. Lapsi voi myös näyttäytyä liian stressaavissa tilanteissa aggressiivisena ja levottomana. (Martsola & Mäkelä-Rönholm 2006, 59–60.) Liian voimakkaista ja korkeammalle ikätasolle merkityistä mediasisällöistä aiheutunut ahdistus voi ilmetä esimerkiksi unen häiriintymisenä, keskittymisvaikeuksina, pelokkuutena tai aggressiivisuutena itseä tai toisia kohtaan (Meku 2012, 3).

Lehtipuun (2006, 124–125) mukaan lapselle tv-väkivallan näkeminen on erityisen ongelmallista silloin, kun hänen elämäkokemuksensa ei riitä ymmärtämään ohjelman sisältöä. Esimerkiksi kuusivuotias Anni katsoi *Salatut elämät* -sarjan jaksoa, jossa eräs henkilö viilteli kättään. Anni ymmärsi kohtausten konkreettisesti eikä puhutun kielen kautta niin kuin aikuiset. Annille kohtaus kertoi työstä, joka yritti leikata kätensä irti puukolla. Nähdessään jotain väkiältäaista ohjelmaa, lapsi pyrkii täyttämään mustat aukot omilla olettamuksillaan, jotka voivat olla aivan mitä tahansa. Lapsi uskoo, että se, mitä televisiossa tehdään ja näytetään, on oikeaa ja tavallista elämää, koska hän ei ymmärrä tekojen merkityksiä ja yhteyksiä.

Aggressiiviset leikit ovat osa pienten poikien elämää jossain kehityksen vaiheessa, mutta jos leikit muuttuvat hyvinkin väkivaltaisiksi ja mediasta kumpuavien hahmojen ihannointi alkaa olla huolestuttavaa, voivat medialla olla liiallista vaikutusta lasten leikkimaailmaan. Monissa varsinkin pojille suunnatuissa piirretyissä (kuten Prätikähiiret) on paljon väkivaltaisia elementtejä.. Suurin osa väkivaltaisista leikistä on malliopittua toimintaa, jota lapsi on nähnyt väkivaltaista käyttäytymistä ruudulta. (Korhonen 2010, 20.)

6 MEDIKASVATUS

Mediakasvatus on elämään kasvattamista mediakulttuurissa. Mediakasvatuksen avulla lapsi oppii kasvaessaan itse säätelemään omaa mediasuhdettaan ja sitä mitä on hyvä mediankäyttö. Jotta lapsi pystyisi kehittymään taitavaksi ja vastuuntuntoiseksi mediankäyttäjäksi, tarvitsee hän turvallisen aikuisen opastajakseen. Käytännön mediakasvatusta on esimerkiksi sitä, että lapsi ja vanhempi tutustuvat ja käyttävät yhdessä tietokonetta ja keskustelevat esiin nousevista asioista. (Tuominen & Kammonen 2010, 2.) Vaikka median käyttäminen yhdessä onkin mukavaa, aina siihen ei löydy kuitenkaan aikaa. Kun aikuisella on kotitöitä tehtävänä, media voi joskus toimia hyvänä lapsenvahtina ja viihdyttäjänä. Vanhempien aikapula onkin merkittävä tekijänä siinä, millaiseksi median rooli perheessä muovautuu. (Salokoski 2007, 83.)

Niinistön & Ruhalan (2006, 22–25) mukaan on tärkeää nauttia koko perheen kesken median tuomasta ilosta ja hyödyistä, mutta luoda kuitenkin samalla tarvittavia, sääntöjä, rajoja, sopimuksia ja tottumuksia. Nämä yhdessä sovitut säännöt suojelevat lasta median haitallisilta vaikutuksilta sekä ohjaavat lasta samalla myönteiseen mediankäyttöön. Kun pienelle lapselle luo selkeät rajat mediankäytön suhteen, on lapsen helpompaa noudattaa niitä myöhemminkin. Tulisi muistaa, että kun rajoja asetetaan lapselle, ne tulisi myös perustella lapselle hänen ikätasonsa mukaisesti. Pelkkä kieltäminen ei ole tehokasta eikä reiluakaan lasta kohtaan. Lapsen mediataitojen kehitykselle on tärkeää, että lapsi pystyy keskustelemaan mediankäytöstä ja sen sisällöistä jonkun tärkeän aikuisen kanssa. Lapsi tarvitsee aikuisen apua tulkitessaan ja jäsentäessään kokemiaan positiivisia sekä negatiivisia mediasisältöjä.

Lapset tarvitsevat normaaliin kehityksensä ylläpitämiseksi rajoja ja rakkautta. Turvallinen kasvuympäristö ei kuitenkaan synny sillä, että lapsi oppii käyttämään nykyteknologiaa mahdollisimman varhain tai sillä, että lapsi tietää milloin tietyt lastenohjelmat tulevat. Monilla lapsilla nämä kuitenkin rytmittävät arkea ja näin ollen luovat turvallisuuden tunnetta. Aikuisen tehtävä onkin asettaa lapselle turvalliset rajat niin median parissa vietetyn ajan kuin mediasisältöjen suhteen. Lisäksi aikuisen tulisi tarjota vaihtoehtoja median käytölle sekä läsnäoloa ja aitoa kiinnostusta lasta kohtaan. (Salokoski 2007, 84.)

Mediakasvatuksen yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on ikärajojen noudattaminen ja niiden seuraaminen. Vanhemmat voivatkin esimerkiksi laittaa erilaisia aikarajoja lapsilleen pelaamiselle tai television katselemiselle. Vanhempien olisi myös hyvä seurata millaista mediaa lapsi käyttää, miten he sitä käyttävät ja miten lapset kokevat eri medioiden vaikutukset. (Niinistö & Ruhala 2006, 57–58.)

Vanhemmat ovat varsin usein huolissaan siitä, kuinka median käyttö vaikuttaa lapsiin. Median huonoiksi puoliiksi nousevat usein haitalliset mediasisällöt, kuten väkivalta tai pornografia. Median vaikutuksilla ei ole suoria syy-seuraus-suhteita, vaan lapsen iän ja kehitysvaiheen lisäksi monet seikat, kuten persoona ja elämän kokonaistilanne vaikuttavat mediakokemuksiin. Lasta suojaavat median haitallisilta vaikutuksilta samat tekijät kuin elämässä yleensäkin; tasapainoinen tunne-elämä, hyvät oppimisvalmiudet, ikä ja turvalliset ja läheiset ihmissuhteet. Esimerkiksi mediasta nähdyn väkivaltaohjelman tasapainona toimivat lämmin ja arvostava kasvatus sekä turvallinen koti. (Niinistö & Ruhala 2006, 25–26.)

Lapsi tarvitsee tukea käsitelläkseen näkemiään mediasisältöjä, olivat ne sitten positiivisia tai negatiivisia. Jos lapsi on nähnyt hänen ikätasoonsa sopimattomia mediasisältöjä, on tärkeää keskustella lapsen kanssa hänen kokemistaan asioista. On tärkeää ottaa lapsen huoli vakavasti ja vastata häntä askarruttaviin kysymyksiin sekä kertoa hänelle, että hän on turvassa ja että aikuiset pitävät hänestä huolen. Mikäli kyseessä olisi esimerkiksi pelottava aihe uutisissa, kerro lapselle hänen ikätasonsa mukaan mitä on tapahtunut. (Meku 2012, 3.)

7 AIKAISEMMIN TEHDYT TUTKIMUKSET

Lasten median käytöstä on lähiaikoina tehty melko paljon erilaisia tutkimuksia, eikä ihme, sillä aihe on varsin ajankohtainen. Nyky-yhteiskunnassa median merkitys on vahvistumassa kokoajan enemmän ja näin ollen se myös vaikuttaa lapsiin hyvin vahvasti. Tässä luvussa tarkastelen kolmea lasten median käytöstä aiemmin tehtyä tutkimusta.

7.1 Lasten television katselu ja televisiopelet

Marjo Pennonen on tehnyt vuonna 2006 pro gradun aiheesta Lasten television katselu ja televisiopelet. Pennosen tavoitteena oli selvittää lasten television katsomiskäytäntö ja sitä, kuinka vanhemmat kontrolloivat sitä. Pennonen halusi myös tutkia, minkälaiset asiat lapsia pelottavat televisiossa ja ovatko nämä pelot yhteydessä lasten television katsomiseen. Pennosen työ on toteutettu *Children's well-being and media in societal and cultural context*- tutkimuksen pohjalta. (Pennonen 2006, 2–4.)

Aineistonkeruumenetelmänä Pennonen käytti vanhempien kyselylomaketta sekä lasten haastatteluja, tutkimusjoukko koostui 200 perheestä ja heidän lapsistaan. Lasten haastattelu oli puolistrukturoitu sekä kuva-avusteinen, haastattelukysymykset käsitteivät lapsen sosiaalista verkostoa, pelkoja, pahoja unia sekä television käyttöä. Tämän jälkeen Pennonen käytti kuva-avusteista haastattelua, jossa lapsille näytettiin kahdeksan erilaista kuvakorttia ja jokaisen kuvan kohdalla luettiin pieni tarina, jotta kuvan tapahtumat aukesivat lapsille. Jokaisen kuvan jälkeen lapselta kysyttiin kysymyksiä, kuten miltä kuva lapsesta tuntuu. Haastattelun aikana käytettiin myös pelkomittaria, jonka avulla lapsi pystyi näyttämään pelkotilansa jokaisen kuvan aikana. (Pennonen 2006, 26–29.)

Työssä selvisi, että lapset katsovat televisiota keskimäärin noin 10 tuntia viikossa. Vanhemmat olivat hyvin tietoisia lastensa median käytöstä. He olivat yleisesti varsin huolissaan televisio-ohjelmien sisällöistä ja ohjelmien lähetysajankohdista. Työn mukaan noin 70 % lapsista oli nähnyt televisiossa jotain itseään pelottavaa. Lasten televisiopelekojen määrän tai voimakkuuden ja televisiokatselutapojen välillä ei kuitenkaan ollut merkittävää yhteyttä. (Pennonen 2006, 75–77.)

7.2 Vanhempien arvio lasten median käytöstä

Tiina Lonnakon vuonna 2012 valmistuneen opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia 3–5-vuotiaiden lasten mediankäyttöä vanhempien näkökulmasta. Työn tavoitteena oli tutkia, kuinka paljon aikaa lapset viettivät medialaitteiden parissa, millaista mediaa he käyttivät sekä mikä oli vanhempien arvio lasten mediankäytöstä. Tiedonkeruumenetelmänä Lonnakko käytti strukturoitua kyselomaketta lasten vanhemmille. Tutkimukseen osallistujat otettiin otantajärjestelmällä niin, että vastaajat olivat Rovaniemen neuvolan palveluita käyttäviä leikki-ikäisten lasten vanhempia. Kyselylomakkeen kysymykset käsittelivät lasten median käyttöä, kuten kuinka paljon lapset käyttävät mediaa, millaista mediaa lapset käyttävät sekä vanhempien mielipiteitä lasten median käytöstä. (Lonnakko 2012, 1-2, 20–23.)

Opinnäytetyöstä kävi ilmi, että lapset käyttävät mediaa todella monipuolisesti, mutta kohtuudella. Leikki-ikäiset katsoivat heidän ikätasolleen sopivia mediasisältöjä, lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia koskien lasten lempisarjoja ja -elokuvia. Vanhempien tutkimuksessa nousi esiin median ikärajojen tärkeys. Vanhemmat pitivät tärkeänä myös lasten median kontrolloimista ja mediakasvatuksen merkitystä. Työstä selvisi, että median käyttöön liittyvää terveysneuvontaa tulisi vielä kehittää, koska kaikki vanhemmat eivät noudata tarvittavia suosituksia. Vanhemmat toivoivat myös lisää tietoa median terveysvaikutuksista. (Lonnakko 2012, 44–48.)

7.3 Lasten median käyttö

Taru Jalonen ja Sonja Suomela ovat tehneet opinnäytetyön Lasten median käyttö vuonna 2010. Työn tarkoituksena oli tutkia lasten tottumuksia ja kokemuksia mediasta ja niiden herättämiä tunteita. Lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin minkälaisia mediaympäristöjä lapset käyttävät sekä miten media näkyy lasten leikeissä. Opinnäytetyö on tehty osana *Lapsen ja nuoren hyvä arki*-hanketta. Jalonen & Suomela keräsivät aineistonsa ryhmä haastattelemalla lapsia sekä osallistuvalla havainnoinnilla. Opiskelijat pyysivät lapsia tuomaan päiväkotiin heille mielekkään lelun, josta lapset myöhemmin saivat kertoa pienryhmissä, miksi se oli heille tärkeä. Haastattelun teemoina toimivat: lapsen mediatottumukset ja kokemukset, leikki, tunteet ja oppiminen sekä lasten käyttämät mediaympäristöt. (Jalonen & Suomela 2010, 7–8, 31–32.)

Opinnäytetyöstä ilmeni, että lapset käyttivät monenlaisia mediavälineitä, joista yleisin oli televisio. Televisiosta katsottiin eniten lastenohjelmia, kotimaisia draamasarjoja sekä luontodokumentteja. Lapset käyttivät myös VHS-laitteita sekä tietokonetta. Tietokoneella lapset useimmiten pelasivat opettavaisia tasohyppelypelejä, mutta esille tuli myös muutama tapaus, jossa lapsi sai pelata ikätasolleen sopimattomia pelejä. Työstä selvisi myös, että lapsilla oli monenlaisia mediankäyttötottumuksia ja ne erosivat toisistaan jonkin verran. Lapset kuvasivat vanhempien tekemän muita asioita heidän katsoessaan esimerkiksi televisioita ja näin ollen aikuiset eivät aina olleet perillä siitä, mitä lapset puuhasivat ja katsoivatko he sopivia ohjelmia. Työssä kerättiin tietoa myös siitä, kuinka media vaikuttaa lapsiin. Tutkimuksessa kävi ilmi, että media innostaa lapsia leikkimään erilaisia leikkejä, kuten roolileikkejä. Lapset kokivat myös oppineensa mediasta uusia asioita, kuten lastensuojeluasiat, vaarojen huomioimisen sekä taisteluliikkeiden harjoittamisen. (Jalonen & Suomela 2010, 49–53.)

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni idea nousi esille vuoden 2012 syksyllä, jolloin olin tekemässä pidempiaikaista sijaisuutta Marskin päiväkodissa. Huomioni kiinnittyi useaan otteeseen siihen, kuinka paljon lapset puhuivat ja elivät mediassa ja siellä näkyvissä sisällöissä esim. Angry Birds. Olin päättänyt, että kyseisen syksyn keskityn työntekoon ja heti 2013 vuoden alusta aloitin opinnäytetyön aiheen ja toteutuksen ideoinnin yhdessä Marskin päiväkodin kanssa.

Tammikuussa 2013 pidimme palaverin päiväkodin johtajan kanssa siitä, mitä he toivovat opinnäytetyöltäni ja miten voisin toteuttaa sen. Keskustelussa nousi vahvasti esille vanhempien ja lasten näkökulmien vertailu. Näillä ideoilla lähdin työstämään suunnitelmapaperia jonka esitin helmikuussa 2013. Seminaarissa sain opettajalta ja opponentilta kannustusta ja ideoita työn aiheeseen ja sen jatkamiseen. Seminaarin jälkeen täytimme Marskin päiväkodin kanssa tarvittavat sopimus- sekä lupapaperit ja sovimme käytännön asioista sekä päivämääristä. Päätimme edetä melko ripeällä aikataululla, joten kyselylomakkeet pistettiin jakoon muutama viikko tämän jälkeen. Lasten haastattelut sovittiin pidettäväksi maaliskuun puolivälissä, jolloin vanhemmilta saadut lupalaput olivat palautettu.

Helmi- ja maaliskuu ja menivät työn teorian kirjoittamisessa. Huhtikuussa saatuaani aineistot kasaan oli niiden analysoinnin ja kirjaamisen vuoro. Analysoin aineistot teemoittelun avulla ja kirjasin vanhempien ja lasten tulokset erikseen. Tämän jälkeen tuloksia vertailtiin pohdintaosuudessa. Huhtikuun lopussa työ oli lopullisessa muodossaan ja valmis esitettäväksi.

8.1 Tutkimustehtävät

Tutkimukseni päätarkoituksena on selvittää 5–6-vuotiaiden lasten median käyttöä ja sitä, aiheuttaako media lapsille pelkoja ja minkälaisia pelkoja se lapsille aiheuttaa. Tutkimukseni lähtökohtana oli tutkia sekä vanhempien että lasten näkökulmia lasten käyttämästä sähköisestä mediasta ja siihen liittyvistä peloista. Sähköisen median rajasin tarkoittamaan televisiota, DVD-soitinta, tietokonetta, pelikonsoleita sekä älypuhelin. Tarkoitukseni oli tuoda esille tärkeä asia sekä herättää vanhemmat miettimään lastensa median käyttöä kotona. Tavoitteena oli myös saada lasten mielipiteet kuuluksi haastattelun avulla.

Tutkimuskysymykseni ovat:

- Minkälaisia mediankäyttäjiä lapset ovat?
  - Kuinka paljon ja millaista mediaa lapset käyttävät?
  - Kenen kanssa lapsi käyttää mediaa?
- Aiheuttaako media lapselle pelkoja?
  - Millaisia pelkoja media lapselle aiheuttaa?
- Millaisia ovat vanhempien näkemykset lasten median käytöstä?

8.2 Tutkimusmenetelmät ja toteutus

Opinnäytetyöni on pääsääntöisesti laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, mutta siinä on piirteitä kvantitatiivisesta eli määrällisestä tutkimuksesta. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen luonnollisessa tilassa ja tutkittavaa kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivisen tutkimuksen yhtenä tärkeämpänä seikkana tulisi pitää sitä, että tutkimuksen tarkoituksena ei ole todentaa jo aiemmin tutkittuja väittämiä vaan löytää ja paljastaa uusia seikkoja tutkittavasta

asiasta. Tutkimustilanteissa tutkijan tulee luottaa enemmän omiin havainnoiteihinsa ja käymäänsä keskusteluun tutkimustilanteessa kuin mittausvälineillä hankkimaansa tietoon. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan tutkimusmetodeja, joissa tutkittavien ääni ja näkökulma pääsevät esille, kuten teemahaastattelu, osallistuva havainnointi sekä ryhmähaastattelut. (Hirsjärvi 2007, 157–160.)

Kvantitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on, että tutkittava todellisuus rakentuu objektiivisesti todettavista asioista, eli tutkittava asia ovat riippumaton tutkijan asenteesta sekä henkilökohtaisesta näkemyksestä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää perehtyä aiempiin tutkimuksiin sekä teorioihin. Usein todetaan, että tutkimus on tieteellinen silloin kun siinä puhutaan teorioista tai käytetään teorioita tutkimuksen lähtökohtana. (Hirsjärvi ym. 2007, 135, 141)

8.2.1 Haastattelu

Haastattelumenetelmän idea on hankkia tietoa siitä, mitä haastateltava ajattelee tutkitavasta asiasta. Haastattelutilanne voidaan nähdä eräänlaisena keskusteluna, jossa haastattelija ohjaa keskustelua häntä kiinnostavaan suuntaan. Haastattelutilanteessa tulisi pyrkiä vuorovaikutukselliseen ilmapiiriin, jolloin haastateltavan on helpompi avautua ja kertoa näkökulmansa. (Eskola & Vastamäki 2007, 25.) Lasten haastattelu eroaa monissa suhteissa aikuisten haastattelusta. Lasta haastateltaessa aikuinen on aina valta-asemassa, jolloin aikuinen määrittelee tilanteen ja haastattelun luonteen. Tärkein muistettava asia lasta haastateltaessa on lapsen ikä. Tutkimushaastattelun alaikäraja pidetään usein neljässä ikävuodessa, koska tästä nuorempien lasten kielen kehitys ei ole vielä kehittynyt tarpeeksi tuottaakseen tarkoituksenmukaista tietoa. Lasten haastattelun tulisi olla lyhyt noin 15–20 minuuttia, koska lapsen on vaikea keskittyä pitkiä aikoja. (Hirsjärvi & Hurme, 2004, 128–130.)

Ruusuvuoren & Tiittulan (2005, 147–148) mukaan riittävä tieto tutkimuksesta ja haastattelusta on tärkeää lapsen näkökulmasta. Lapsella on usein omat odotuksensa siitä, millaisesta tilanteesta on kyse ja mitä siitä seuraa kun häntä haastatellaan. Haastattelija ei voi olettaa, että haastattelu olisi lapsen näkökulmasta mitä tahansa arkipäiväistä rupattelua. Kun lapsi kuvaa ja kertoo haastattelussa asioita, hän asettuu samalla tietynlaiseen vuorovaikutukselliseen suhteeseen, ei pelkästään haastattelijaan, vaan myös

kuvauksensa kohteen kanssa. Tästä syystä esimerkiksi kiusaamisesta ei ehkä uskalleta kertoa haastattelu tilanteessa, koska lapsi olettaa, että kiusaaja saa tietää ja siitä seuraa itselle ikävyyksiä kaveriryhmässä.

Jotta haastattelulla on mahdollista tavoittaa lapsen tapaa jäsentää maailmaa ja hänen merkityksiään asioille, on lapsen kielelle oltava riittävästi tilaa haastattelussa. Lapsen kielen tulisi olla koko haastattelun pääkieli, sen tavoittamisen tärkeyttä on vaikeaa korostaa liikaa lapsen haastattelusta keskusteltaessa. Lapsen kielen tavoittamisen lähtökohtana on, että haastattelijä kuuntelee ja tunnistaa lapsen tapaa puhua ja sovittaa oman puheensa samoihin lähtökuoppiin. Lapsen kielen tavoittaminen merkitsee samalla lapsen kehitystason huomioimista. Lapsen haastattelussa painotetaan myös sitä, että kysymykset on hyvä liittää lapsen arkeen liittyviin toimintoihin ja rutiineihin, kuten kysymällä lapsen tavallisen päivän puuhista. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 154,158.)

Haastattelutyypit voidaan jakaa monin eri tavoin. Eskola & Vastamäki (2007, 27–28) jakavat ne kysymysten muotoilun ja sen kuinka paljon haastattelijä ohjaa tilannetta neljään eri haastatteluryhmään. Strukturoidussa haastattelussa eli lomakehaastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys on kaikille haastateltaville sama sekä heillä on valmiit vastausvaihtoehdot. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymysten muoto ja järjestys on myös sama, mutta siinä haastateltaville ei ole annettu valmiita vastauksia, vaan he vastaavat omin sanoin. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teemat ovat ennalta päätetty. Haastattelijalla ei ole valmiina kysymyksiä vaan hän pyrkii käymään kaikki teemat läpi haastattelun aikana, kuitenkin niin, että haastattelusta riippuen teemojen laajuudet ja järjestykset voivat muuttua. Avoin haastattelu muistuttaa kaikista eniten vapaata keskustelua. Haastattelussa käydään läpi tiettyjä aiheita, mutta ennalta laadittuja teemoja tai kysymyksiä ei ole.

Toteutin haastatteluni maaliskuussa 2013. Valitsin haastatteluihin kaksi päiväkodin pienryhmää, jossa on 5–6 -vuotiaita lapsia. Lapset olivat minulle jo ennestään tuttuja, joten tutustuminen puolin ja toisin ei ollut enää tarpeen. Ryhmissä oli yhteensä 14 haastateltavaa lasta. Toteutin lasten haastattelut kahtena eri päivänä ikäjakauman mukaan, toisena 5-vuotiaat ja toisena 6-vuotiaat. Lasten haastattelut toteutin puolistrukturoituna, jolloin lapsille esitettiin selkeät valmiit kysymykset, mutta he saivat itse vas-

tata niihin omin sanoin. Haastattelin lapset yksi kerrallaan, jolloin lapsi kokee, että hän pystyy kertomaan minulle hieman ”arkojakin” asioita niin, etteivät muut lapset kuule tai tiedä asiasta. Koin myös yksilöhaastattelut mielekkäämmiksi, koska silloin pystyin keskittymään täysin juuri sillä hetkellä haastateltavaan lapseen. Haastattelun teemoina olivat median käyttö kotona sekä lapsen tuntemat pelot. Pelkojen käsittelyn apuna käytin pelkomittaria, jolla lapsi pystyi näyttämään kuinka kova pelon tunne on aina kyseisen pelon aikana. Pelkomittarina käytin lasten kanssa maahan vedettyä viivaa jossa oli kolme erilaista hymynaamaa. Pelkomittarin toisessa päässä oli ”ei pelota” ja hymyilevä naama, keskellä oli ”vähän pelottaa” sekä totinen naama ja toisessa päässä oli ”pelottaa kamalasti” ja surunaama. Lapsi sai näyttää pelkotilansa menemällä siihen pelkomittarin naaman kohdalle kun hänestä kyseinen pelko tuntui.

Koska haastattelun aiheet ovat mahdollisesti lapsille rankkoja ja vaikeita asioita, halusin lopetuksen olevan lapsille mieleinen ja positiivisia tunteita herättävä. Koska jotkut pelot tuntuvat ylitsepääsemättömiltä ja voittamattomilta, lapset saivat piirtää itsensä supersankareiksi ja keksiä itselleen supersankarinimet sekä erikoisvoimat. Supersankari kuvasi lapsille voitontahtoisuutta ja vahvuutta pelkojen kohtaamiseen.

Haastattelumateriaalit puretaan useimmiten litteroimalla. Litterointi tarkoittaa tekstin puhtaaksikirjoittamista sanasanaisesti. Litterointi voidaan tehdä joko koko kerätyistä aineistoista tai valikoiden esimerkiksi tema-alueiden mukaisesti, tarkkuudella ei ole kuitenkaan tarkkoja ohjeita. Tutkimustehtävästä ja tutkimusotteesta riippuu paljon, kuinka tarkkaan litterointiin on syytä ryhtyä. Aineistojen litteroiminen on tavallisempaa kuin päätelmien tekeminen suoraan aineistosta. Päättelemiseen voidaan kuitenkin ryhtyä, jos haastateltavia on ollut vähän ja aineisto on suppea. Ennen litterointia olisi kuitenkin hyvä tietää minkälaista analyysiä aiotaan tehdä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 138–140.) Saamani haastatteluaineiston litteroin sanasanaisesti, kuitenkin niin, ettei sanojen painotuksia ja tyylejä otettu huomioon.

8.2.2 Kyselytutkimus

Kyselytutkimus on perinteinen tapa kerätä tutkimusaineistoa. Kyselylomakkeen tarkoituksena on saada kaikilta vastaajilta tiettyihin kysymyksiin vastaus. Kyselytutkimuksen etuna nähdään usein se, että niiden avulla voidaan kerätä laajoja tutkimusai-

neistoja; tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä ja heiltä voidaan kysyä monia eri asioita. Kyselytutkimus on tutkijalle tehokas menetelmä, koska se usein säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Kyselyn luotettavuutta voi kuitenkin olla vaikea todistaa, koska vastaajat ovat itsenäisesti vastanneet kysymyksiin eikä aina tiedetä ovatko vastaukset rehellisiä. (Hirsjärvi ym. 2007, 188–190.)

Kyselylomakkeiden kysymyksiä voidaan laatia monella eri tapaa. Avoimet kysymykset ovat kysymyksiä, mihin vastaaja saa kirjata itse vastauksensa vapaamuotoisesti. Monivalintakysymyksissä vastaajalle annetaan vastausvaihtoehdot joista hänen tulee valita yksi tai useampi. Asteikkokysymyksissä esitetään väittämiä, joissa vastaajat ovat samaa mieltä tai eri mieltä. (Hirsjärvi ym. 2007, 193–195.)

Toinen osa tutkimuksestani toteutettiin kyselylomakkeiden avulla, jotka jaettiin päiväkodin 5–6 -vuotiaiden lasten vanhemmille päiväkodin kautta. Kyselylomakkeiden laadinta oli melko vaativa prosessi. En löytänyt aiemmista tutkimuksista mieleistäni valmista kyselypohjaa, joten laadin kyselylomakkeen itse. Kyselylomake sisälsi avoimia ja suljettuja kysymyksiä, joista enemmistö oli kuitenkin avoimia kysymyksiä. Avoimien kysymysten tarkoituksena oli selvittää vanhempien omia mielipiteitä ja näkemyksiä. Suljettujen kysymysten avulla sain määrällistä tietoa esimerkiksi siitä kuinka usein lapset käyttävät eri medialaitteita. Kysymykset olin otsikoinut median käyttöön sekä lasten pelkoihin. Kysymysten muotoilu oli haastavaa, koska en tiennyt miten vastaajat ymmärtävät kysymykset. Kyselyn tarkoituksena oli saada tietoa lapsista yksilöinä, eikä niinkään yleistää tietoa lapsen iän tai sukupuolen mukaan.

Kyselylomakkeet laitettiin jakoon maaliskuun 2013 alussa. Päiväkodin henkilökunta jakoi lomakkeet vanhemmille. Lomakkeen ohessa oli myös lasten haastatteluiden lupakirje. Kyselyn täyttämiseen vanhemmilla oli noin viikko aikaa. Kun lomakkeet tulivat vanhemmilta, kirjasin tulokset ylös tekemääni Excel-taulukkoon

8.3 Tutkimusaineiston analysointi

Tavallisin analyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa, on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysillä on tarkoitus saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisesti ymmärrettävässä muodossa. Aineistona voidaan pitää

muun muassa kirjoja, haastatteluja, keskusteluja, kirjeitä sekä artikkeleita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103.) Laadullista aineistoa on mahdollista käsitellä monella eri tapaa, tavallisimmat analyysimenetelmät ovat: teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskurssianalyysi sekä keskusteluanalyysi. (Hirsjärvi ym. 2007, 219.)

Aineiston järjestämisen ensimmäisenä vaiheena on tietojen tarkistus. Aineistosta tarkistetaan kaksi seikkaa: puuttuuko siitä tietoja ja onko tiedot virheellisiä. Toisena vaiheena on tietojen täydentäminen. Tilastoaineistoja pystytään täydentämään muun muassa haastatteluiden ja kyselyiden avulla. Esimerkiksi kyselylomaketietojen kattavuutta pyritään lisäämään lomakkeita karhuamalla. Viimeisenä vaiheena on aineistojen järjestäminen tietojen tallennusta ja sitä seuraavaa analyysiä varten. (Hirsjärvi ym. 2007, 216–217.)

Tutkimukseni tuloksia analysoin teemoittelun avulla. Teemoittelussa aineistosta kerätään keskeiset aiheet, jotka teemoitellaan aihepiireittäin. Näin on mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistoissa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Teemoittelun aineistoni ensin kyselylomakkeen sekä haastattelun kysymysten avulla ja tämän jälkeen pienempien teemojen alle, joita olivat lasten mediankäyttö kotona, median käytön säännöt, aikuisen rooli lasten median käytössä ja mediaan liittyvät pelot. Analysoin lasten ja vanhempien aineistot erikseen tulosten selkeyttämisen vuoksi. Pohdinta osiossa vertailin näiden tulosten yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia.

8.4 Opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksentekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan tulee ottaa huomioon. On kuitenkin jokaisen tutkijan omalla vastuulla kuinka tarkasti hän näitä eettisiä periaatteita seuraa. Periaatteessa tutkimus on eettisesti hyvä silloin kun sen teossa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Lähtökohtana jokaisessa tutkimuksessa tulisi olla ihmisarvon kunnioittaminen, joka tarkoittaa sitä, että ihmisillä on vapaus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta. On tärkeää myös selvittää, miten tutkittavien suostumus hankitaan ja mitä tietoa tutkimuksesta heille annetaan. Tutkimuksissa tulisi ottaa huomioon myös se, ettei kenenkään toisen tekstiä plagioida. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija esittää jonkun toisen tekstiä omanaan. Tutkijan tulisi myös varoa plagioimasta itseään, jolloin tutkija tuottaa näennäisesti uutta tutkimusta muuttamalla

vain pieniä osia aiemmista tutkimuksistaan. Tutkimuksessa on tärkeää myös tutkimuksen luotettavuus, joka tarkoittaa sitä, ettei tuloksia yleistetä kritiikittömästi, sepitellä tai kaunistella. Tutkimuksen raportoinnin ei tule myöskään olla puutteellinen tai harhaanjohtava. Käytetyt menetelmät on selostettava huolellisesti eikä alkuperäisiä havaintoja tule muokata niin, että tulos vääristyisi. (Hirjärvi ym. 2007, 23–26)

Tutkimukselleni pyysin tutkimuslupaa päiväkodin johtajalta Anu Perkolta. Teimme myös päiväkodin kanssa yhteistyösopimuksen opinnäytetyön tekemisestä päiväkotiin. Lisäksi tein lupahakemuksen vanhemmille (LIITE 1), joissa kysyin lupaa lasten haastatteluihin osallistumiseen. Tutkimusjoukon itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin siten, että kaikki tutkittavat, niin lapset kuin vanhemmatkin, saivat itse päättää haluatko osallistua tutkimukseen.

Haastattelututkimusta tehdessä on monia luottamuksellisia asioita, jotka pitää muistaa ottaa huomioon. Luottamuksellisuus tarkoittaa muun muassa sitä, että haastattelijan on kerrottava haastateltavalleen totuudenmukaisesti haastattelun tarkoituksesta. Haastattelijan tulee myös käsitellä ja säilyttää saamiaan aineistoja luottamuksellisesti ja varjeltava haastateltavien anonymiteettiä tutkimusraporttia kirjoittaessa. Kun haastatteluaineiston avulla tutkittua tietoa ruvetaan raportoimaan, on mietittävä henkilöiden tunnistettavuuteen liittyviä kysymyksiä. Anonyymiyden turvaamiseksi henkilöiden nimet ja muut tunnistamiseen liittyvät tiedot muutetaan selvästi. (Ruusuvoori & Tiittula 2005,17.) Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös tutkimuksen tarkka selostus sen eri vaiheista. Aineiston laatimisen olosuhteet tulisi kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti raportoinnissa, kuten paikka ja aika sekä häiriötekijät. Myös tulosten tulkintaan pätee sama tarkkuuden vaatimus, tutkijan tulisi kertoa millä perusteella hän tulkintojaan esittää ja mihin päätelmään hän niillä perustaa. Tässä tutkija voi käyttää hyväkseen esimerkiksi suoria lainauksia haastattelu aineistoistaan. (Hirsjärvi ym. 2007, 227–228.)

9 TUTKIMUSTULOKSET

Tarkastelin saadun aineiston tuloksia teemojen pohjalta, jotka löysin kyselylomake sekä haastatteluaineistoista. Teemoiksi muodostuivat lasten median käyttö kotona, median käytön säännöt, aikuisen rooli lasten median käytössä ja mediaan liittyvät pelot. Pääteemojen alta olen purkanut sivuteemoiksi esimerkiksi mitä mediaa lapset katsovat, kuinka usein ja kenen kanssa.

Kaikki ryhmän 14 lasta saivat luvan haastatteluun. Haastattelu oli puolistrukturoitu, joten lapset vastasivat samoihin kysymyksiin, mutta vastaukset jätettiin avoimiksi. Tutkimuksen kyselylomakkeeseen vastasivat yhteensä 14 lapsen vanhemmat. Kysely jaettiin 14 perheelle, joten vastausprosentti oli 100 %. Tutkimuksen laadullisuus tuli esiin suurimassa osassa kysymyksiä, koska valtaosa kysymyksistä oli avoimia. Laadullisilla kysymyksillä haluttiin saada näkyviin vanhempien omat kokemukset ja näkemykset lasten median käytöstä ja heidän roolistaan siinä. Määrällisten kysymysten tarkoituksena oli saada luokiteltavaa tietoa siitä, millaista 5–6 -vuotiaiden lasten median käyttö on kotona.

Seuraavissa luvuissa avaan sekä vanhempien kyselylomakkeiden että lasten haastatteluiden tulokset aiemmin muodostamiini teemojen pohjalta. Vanhempien ja lasten vastausten vertailun suoritan pohdinta osiossa.

9.1 Lasten vastaukset

9.1.1 Median käyttö

Kahdeksan lasta neljästätoista tiesi mikä on mediaväline ilman että haastattelijan piti avata heille kyseistä käsitettä. Lapset tiesivät varsin hyvin millaisia mediavälineitä heillä on kotonaan ja mikä on niiden käyttötarkoitus. Yleisimmät lasten mainitsemat mediavälineet kotona olivat telkkari ja tietokone/iPad. Tästä voidaan päätellä, että ne olivat lasten eniten käyttämät medialaitteet. Suurin osa lapsista koki, että heidän oli tarpeellista pyytää lupaa vanhemmilta median käyttöön, esimerkiksi vanhempien tai isosisarusten puhelimien käytössä. Lapset mainitsivat myös tarvitsevansa apua erilaisien medialaitteiden käytössä, varsinkin älypuhelimien ja tietokoneiden. Pääsääntöises-

ti lapset kertoivat pelaavansa puhelimilla, muun muassa Angry Birdsiä. Suurin osa lapsista tiesi, että vanhemmilla oli kodissa määräysvalta liittyen median käyttöön ja lapset totesivat, että vanhemmat päättivät mitä mediaa he saivat käyttää ja milloin. Vanhemmat niin ikään ”hallitsivat” medialaitteita. Lapset eivät kuitenkaan kokeneet tätä asiaa negatiivisena, vaan se tuntui luontevalta osalta heidän median käyttöään.

”Äitin ja isin pitää aina sanoo mulle, ku mä en muista mistä se pause tulee ja sillei.”

”Äitin ja isin pitää kokoaja nähä et jos mä pistän vaikka jonku hölmön ohjelman sieltä.”

Lapsilta kysyttäessä mitä mediavälineitä heillä on huoneessaan, muutama vastasi heillä olevan huoneessaan vain pelkkiä leluja. Vain neljällä lapsella oli omassa huoneessaan joku media-laite, jota he käyttivät. Kahdella lapsella oli tietokone, yhdellä oli DVD-soitin ja yhdellä lapsella oma televisio. Lapset kuitenkin kertoivat, että käyttivät varsin harvoin näitä laitteita joita heillä oli omassa huoneissaan. Lapset kokivat mielekkäämmäksi käyttää yhteisissä tiloissa olevia laitteita yhdessä perheen kanssa. Pääsääntöisesti lapset katsoivat televisiota vanhempien tai sisarusten kanssa. Yllättävän moni kuitenkin ilmoitti saavansa katsoa televisiota tai pelata pelejä yksin, mikä tuntui lapsista aivan luonnolliselta. Lapset kuitenkin tiedostivat milloin heillä oli lupa katsoa ohjelmia yksin ja milloin lupa oli parasta kysyä vanhemmilta. Haastattelun pohjalta sain myös käsityksen siitä, että lapset tiesivät käyttävänsä mediaa yksin, mutta tiedostivat vanhempien olevan läsnä ja valvovan sitä, mitä mediasisältöjä lapset katsoivat.

”-- Öö.. no ku mä osaan käyttää sitä iha yksin ni iteksee. Tai en sillei iteksee, ku me katotaa vaan noi lastenohjelmat aina aamusin ja päivisin ja iltasin.”

”No kyllä mä yleensä yksin katon ainaki viikonloppusin ku herään ni katon tuleeks sieltä mitään hyvää ohjelmaa.”

Haastattelussa lapsilta kysyttiin heidän suosikkiohjelmiaan. Lapset luettelivat yhteensä 20 erilaista suosikki ohjelmaa. Suosituimmat ohjelmat olivat Oktonautit ja Galaxi,

joita molempia katsoi kaksi lasta. Neljä lasten luettelemista suosikkiohjelmista oli muita kuin lastenohjelmia, näitä olivat elokuva Tyttö ja kettu, draamasarja Uusi päivä, urheiluohjelmat sekä viihdeohjelma Vedetään hatusta. Lasten luettelemia lastenohjelma suosikkeja olivat muun muassa Pikku kakkonen, iCarly, Dinojuna, Transformers, Villit futarit, Late Lammas ja Hillitön hotelli. Lapset tiesivät varsin tarkkaan milloin ja mistä kanavalta heidän suosikki ohjelmansa tulivat. He osasivat myös kuvata tarkasti ohjelman sisältöä ja kertoa olivatko ne lastenohjelmia.

”Ehkä sellaset mmm.. mitkä ei näytä piirretyiltä. Mä tykkään sellasista aika paljon.”

”Ei se ainakaa mikään lastenohjelma oo.. emmä tiä mikä se on..”

Lapsilta kysyttiin myös tv-ohjelmista joista he eivät pitäneet. ”Inhokkiohjelmia” lapset mainitsivat yhteensä kolmetoista kappaletta. Yleisin syy siihen mikseivät lapset pitäneet jostain ohjelmasta oli se, että lapset kokivat ohjelmat liian lapsellisiksi ja tylsiksi. Esimerkiksi ohjelma, jossa ei juuri puhuta, koettiin vauvojen ohjelmaksi. Eräs lapsi ei halunnut katsoa lastenohjelmaa sen takia, koska ohjelmassa riideltiin paljon. Myös toiselle sukupuolelle tarkoitettujen ohjelmien koettiin sellaisiksi, mitä ei haluttu katsoa. Esimerkiksi yksi lapsista ei halunnut katsoa Anniina ballerinaa, koska siinä tanssittiin. Eräs lapsista mainitsi myös tietokonepelin jota ei halunnut pelata, koska koki pelin olevan sopimatonta ikäiselleen.

”--En tykkää muumeista, koska..no.. emmä oikee tiä.. tylsä se on varmaaki. Ku siinä on niille jänniä juttuja mut mä vaan PYH! Tollasethan on ihan lällyjä!”

Halusin saada työssäni myös selville, miten vapaasti lapset saivat katsoa televisiota tai pelata pelejä. Kysyin haastattelussa lapsilta, saivatko lapset katsoa mitä tahansa televisio ohjelmia tai pelata mitä tahansa pelejä. Vastaajista neljä kertoi saavansa katsoa kaikkia haluamiaan ohjelmia, kun taas kymmenen lapsista kertoi vanhempiansa rajavan heidän median käyttöönsä. Yleisimmät ohjelmat, mitä lapset eivät saaneet katsoa, olivat kauhuohjelmat ja elokuvat. Aikuisten kauhuohjelmia mainitsi katsoneensa neljä lasta. Myös erilaiset viihdeohjelmat olivat osalta lapsista kielletty, näitä olivat muun

muassa Putous ja Duudsonit. Eräs lapsista kuitenkin mainitsi saavansa katsoa Putousta, kunhan vanhemmat olivat ensin tarkistaneet sen sisällön. Kaksi lapsista myös tiesi, etteivät he saaneet katsoa yli K7 kielletty ohjelmia ilman vanhempien lupaa.

”No Batmania en saa kattoo.. ku se on vähä jännä ku siinä vaa taistellaa..!”

Pelejä lapset saivat kertomansa mukaan pelata melko vapaasti. Yleisimmät pelit joita lapset pelasivat, olivat Angry Birds sekä Internetissä pelattavat pelit. Lapset tiesivät, että vaikka vanhempien tai sisarusten puhelimissa olisi paljon mielenkiintoisia pelejä, heillä ei ollut lupaa pelata niitä. Eräs lapsi myös tokaisi, ettei hän saanut pelata sellaisia pelejä joita ei osannut pelata. Kolme lapsista kertoi heillä olevan sellaisia pelejä joita he eivät saanut pelata. Näissä peleissä muun muassa ammuskeltiin ja hurjasteltiin autoilla.

”--Isin puhelimessa on yks paha peli, siinä törmäillää toisii autoihi, siinä ajetaan toisten ihmisten päälle sit näkyy tota ku ajaa sen toisen ihmisen päälle ni näkyy verta...sitä en saa pelata!”

Lapsilta kysyttiin haastattelussa, oliko heillä mitään ohjelmaa tai peliä mitä he halusivat katsoa/pelata, mutta vanhemmat eivät antaneet heille lupaa. Lapsista kahdeksan vastasi vanhempiensa kieltävän heiltä jonkun ohjelman. Muut lapsista kertoivat saavansa katsoa haluamiaan ohjelmia vanhempien luvan kanssa. Kielletyistä ohjelmista viisi oli lasten ohjelmia, muut kolme olivat viihdeohjelmia ja elokuva, esimerkiksi Duudsonit ja Tuntematon sotilas. Lastenohjelmia joita lapset olisivat halunneet katsoa, mutta vanhemmat eivät antaneet, olivat muun muassa Galaxi, Batman ja Pokemon. Suurin osa lapsista tiesi kuitenkin syyt siihen, mikseivät he saaneet katsoa näitä edellä mainittu kiellettyjä ohjelmia. Lapset myönsivät ohjelmien olevan liian pelottavia ja hurjia ikätasolleen, ja osa oli jopa nähnyt niistä painajaisia. Muita syitä vanhempien kielloille oli kiire ja se, että lapsi katsoi liikaa televisiota ja näin ollen vanhemmat rajoittivat sen katsomista. Eräs lapsista olisi halunnut pelata ampumispeliä, mutta vanhemmat eivät antaneet hänelle lupaa. Lapsi totesikin ettei peli ollut oikeastaan edes kiva.

”--ku siin Maria ja Lepakko on välillä semmosia pelottavia kohtia, mut siin on välillä semmosia kohtia mitä haluisin kattoo.”

”No ei siinä Galaxissa oo mitään jänniä juttuja! Siinä on ihan kivoja juttuja.. mut miksei ne anna ees?!”

”--no niitä mä kyllä joskus saan kattoo.. mä aina saan mut aika useesti mä oon poissa sillon.. mut en aina saa jos ne on ollu tuhmia..”

9.1.2 Median käytön säännöt

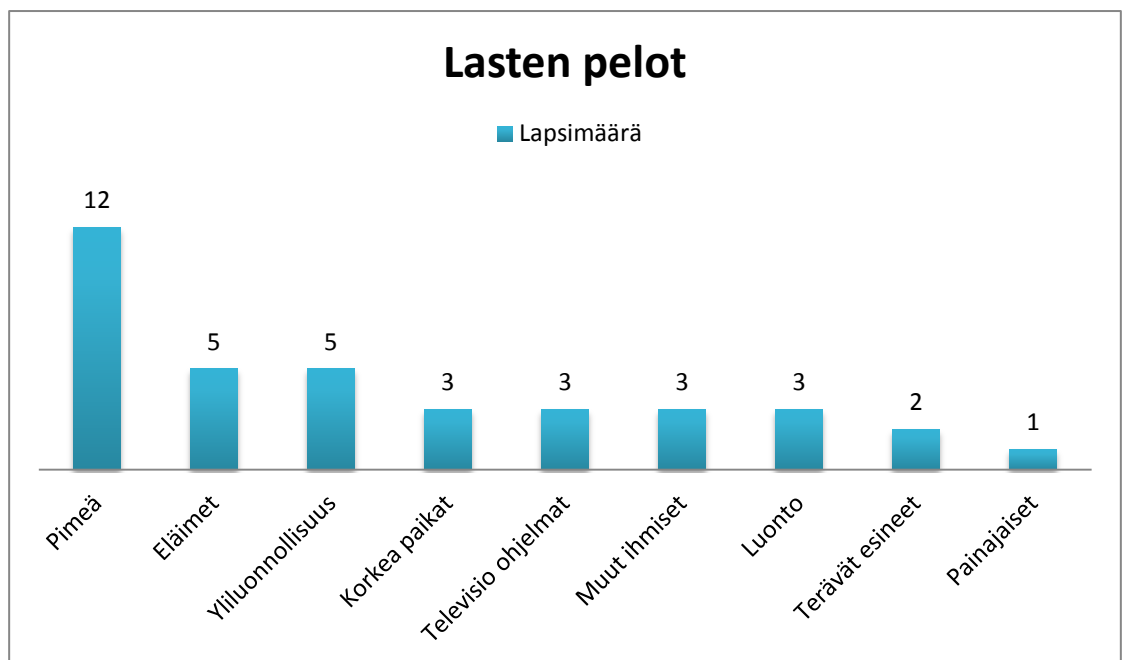
Tutkimukseni yhtenä teemana olivat median käytön säännöt ja se, minkälaisia sääntöjä perheillä oli kotona median käytöstä. Kysyin lapsilta, muistivatko he millaisia mediaan liittyviä sääntöjä heillä on kotonaan. Kaksi lapsista totesi, ettei heillä ole minikäänlaisia sääntöjä. Loput kaksitoista lasta kertoi heillä olevan joitakin sääntöjä. Yleisin sääntö oli aikaraja, jonka mainitsi yhdeksän lasta. Aikarajalla tarkoitetaan sitä, miten kauan lapsi saa katsoa televisiota tai pelata pelejä. Muita sääntöjä oli, että lapset katsoivat vain lapsille suunnattuja ohjelmia ja niiden jälkeen televisio laitettiin kiinni. Myös luvan kysymisen vanhemmilta mainitsi muutama lapsista. Kaksi lapsista mainitsi, että vanhemmat päättävät mitä he saavat katsoa ja silloin kun vanhemmat olivat muualla, he eivät saaneet käyttää mediaa lainkaan. Lapset muistivat hyvin millaisia sääntöjä heillä on kotonaan, ja ymmärsivät sen, miksi näitä sääntöjä oli heille laadittu. Yksi lapsista jopa kertoi, ettei ollut hyvästä katsoa televisiota liikaa ja on myös tärkeää ulkoilla.

”Öö.. ku me voidaan päättää.. äiti ja isi päättää.. ja ku mun pitää lopettaa sen Angry Birds sin pelaaminen ni mä vaan laitan sen tietokoneen vaa pois siitä Angry Birdsistä ja mä laitan sen puhelimen vaa pois päältä!”

”--no me keksittii sellane sääntö että mä saan kattoo viikonlopussa 1 h 50 minuuttia ja arkisin öö.. puolituntia..”

9.1.3 Lasten pelot

Opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli selvittää, aiheuttaako media lapsille pelkoja ja jos aiheuttaa niin minkälaisia. Haastattelussa lapsilta kysyttiin, minkälaisia pelkoja heillä mahdollisesti on. Pelkojen yhteydessä käytin pelkomittaria, jonka avulla lapset osoittivat kuinka suuresta pelon tunteesta on kyse. Kaikki neljätoista lasta mainitsi pelkäävänsä jotakin. Lapset luettelivat yhteensä yhdeksätoista erilaista pelkoa. Kuten kuvioista 1 voidaan huomata, pelot jaettiin yhdeksään eri ryhmään, niin että esimerkiksi televisioon liittyvät pelot muodostavat yhden ryhmän.

KUVIO 1

Yleisin pelon kohde oli pimeä, jonka mainitsi kaksitoista lasta. Pimeässä lapsia pelotti se, etteivät he tunteneet mitä esimerkiksi omassa huoneessaan oli ja se, että pimeästä kuului pelottavia ääniä. Pimeässä lapsia myös arvelutti se, etteivät he nähneet huonekaluja ja muita esineitä törmäämättä niihin. Eläimiin kohdistuvaa pelkoa oli viidellä lapsella, lapset mainitsivat kuusi erilaista pelottavaa eläintä muun muassa leijonan, lepakot ja hämähäkit. Osa lapsista oli nähnyt pelottavia eläimiä luonnossa, mutta esimerkiksi leijonan pelko oli lähtöisin nähdystä luontodokumentista. Lapsista viisi pelkäsi yliluonnollisia hahmoja, kuten mörköjä, hattivatteja ja kummituksia. Yksi lapsista mainitsi pelkäävänsä kummituksia sen takia, että luuli niiden muuttuvan oikeiksi nähdessään niitä satukirjoissa. Kolme lasta mainitsi korkeat paikat pelottavaksi. Televisi-

osta nähdyt pelottavat ohjelmat pelotti kolmea lapsista, lapset pelkäsivät muun muassa mainoksia, kauhuelokuvia sekä lasten elokuvaa nimeltä henkien kätkemä. Televisio ohjelmissa lapsia pelotti uutisissa tapahtuvat ammuskelut sekä yliluonnolliset asiat kuten möröt. Kolme lasta mainitsi myös muihin ihmisiin kohdistuvaa pelkoa, kuten omien vanhempien menetys, esiintyminen sekä yksinolon vieraiden ihmisten kanssa. Yksi lapsista kertoi pelkäävänsä vanhempien menetystä sen takia, että hänen isommat sisaruksensa pelottelivat häntä sillä. Luontoon liittyviä pelkoja mainitsi myös kolme lasta, näitä olivat ukkonen ja salamointi sekä metsässä kuuluvat äänet. Teräviä esineitä totesi pelkäävänsä kaksi lapsista, toinen lapsista mainitsi terävien esineiden pelottavan häntä sen takia, että ne voivat tippua päälle. Yksi lapsista pelkäsi painajaisunia, hän kertoi painajaisuniensa tulevan siitä, että katsoi liian pelottavia ohjelmia myöhään illalla.

”--noku ainaku niitä tulee johonki satuun tai elokuvaan ni mä luulen että ne on oikeita..”

”Miä pelkään kamalasti pelottavia mainoksii. Mä en ees tykkää niistä, ni ne pelottaa..Siks mä pidän aina silmät kiinni ku ne tulee..”

Pelkomittarin avulla lapset näyttivät miten paljon he pelottavia asioita pelkäävät. Lapset mainitsivat pelottavimmiksi asioiksi ukkosen, korkeat paikat, pimeän, vanhempien menetyksen, terävät esineet, pahat unet, aikuisten kauhuohjelmat, kobrat, mielikuviutus mörön, muumien hattivatit, hirviöt sekä pelottavat mainokset. Hieman pelottavia asioita lasten mielestä oli metsässä kuuluvat äänet, esiintyminen, hämähäkit, pelottavat ohjelmat, muurahaiset, lepakot, kummitukset, yksin olo vieraassa paikassa sekä leijona

”Ku on pimeetä ni mä luulen että jossakin on mörkö!”

Lapsilta kysyttiin myös pelkoihin liittyen, ovatko he nähneet televisiosta tai pelanneet peliä, mikä olisi ollut heidän mielestään pelottavaa. Haastateltavista lapsista yksitoista vastasi nähneensä jotain pelottavaa joskus televisiosta. Yleisimmän ohjelmat mitä lapset olivat katsoneet televisiosta ja kokeneet pelottaviksi, olivat aikuisille suunnatut ohjelmat. Ohjelmissa lapsia pelotti ampuminen sekä yliluonnolliset hahmot, kuten

zombit. Pieni osa lapsista kertoi myös katsoneensa joskus vahingossa aikuisten kauhuelokuvia, missä esimerkiksi muotinuken heräsivät eloon ja zombit söivät ihmisiä. Muutamat lapsista olivat myös nähneet lastenohjelmia mitkä oli koettu liian pelottaviksi, tällaisia olivat Kasperin kauhukoulu, muumit sekä elokuva itse ilkimys. Näissä lastenohjelmissa lapsia pelottivat sekä pelottavat hahmot että itse toiminta. Kaksi lasta mainitsi pelanneensa myös sellaisia pelejä mitkä olivat jääneet mietityttämään, näissä peleissä lapsia pelotti ampuminen sekä pelien toden tuntu. Usein pelottavia ohjelmia katsottiin yksin, mutta muutama lapsi kertoi katsoneensa niitä sisarustensa kanssa yhdessä.

”No kerran yhtä kauhuleffaa , mut sitte mä sammutin sen ku siinä alko tulla vähä pahoja juttuja..”

”--mä oon kattonu yhtä aikuisten ohjelmaa missä .. öö.. ammuttii mutta .. ei mua pelottanu yhtää!”

Neljästätoista lapsesta kuudella oli joku sellainen ohjelma tai peli, jota hän ei halunnut katsoa sen takia, koska se oli liian pelottava. Ohjelmia ei katsottu sen takia, koska useimmiten ne olivat lasten mielestä liian pelottavia. Ohjelmissa oli myös hahmoja joita lapset pelkäsivät, eivätkä siitä syystä halunneet katsoa niitä. Pelottavia hahmoja oli muun muassa Rölli sekä Muumi Mörkö. Yksi lapsista myös totesi, ettei hän halua katsoa lastenohjelmia, koska kokee ne liian lapsellisiksi.

”Rölli.. se on oikeesti pelottava!”

”--no ne lällyt.. tai siis mun mielestä lällyt.. ni niitä mä en oikee haluis kattoo..”

9.1.4 ”Minä supersankarina”

Haastatteluiden jälkeen pyysin lapsia piirtämään itsensä supersankariksi ja keksimään sankarilleen nimen ja supervoiman. Supersankarit kuvasivat opinnäytetyössäni eräänlaista voimaannuttavaa elementtiä. Supersankarit kuvataan usein vahvoiksi ja kaikin puolin voimakkaiksi hahmoiksi, tällaisen tunteen halusin saada lapsillekin. Pyrkimyk-

senäni oli saada lapsille tunne siitä, että pelot voi aina voittaa. Pelot voivat olla joskus hyvinkin lamaannuttavia, varsinkin lapsilla, ja piirtäminen on yksi keino niiden purkamiseen.

Lasten tuotoksista huomasin sen, että muutama lapsista liitti supersankariinsa niitä ominaisuuksia, jossa olivat itse hyviä, kuten juoksua harrastavan lapsen hahmo oli todella nopea. Lapset ottivat hahmoihinsa piirteitä myös lempihenkilöistään tai roolimalleistaan. Joillakin se oli supersankari kuten Batman toisilla taas joku tavallinen ihminen kuten isompi sisarus.

” Tää on toi Jäämies, ja sit tota.. Tää tota saa tosta timantista voimia, toi timantti mikä sillä on tossa paidassa.. ja sit tota se sillä voimalla ni jäädyttää kaikkia pahoja!”

"Tän nimi on tota.. Herofactor ja tää sähköttää kaikki pahikset!!"

" – No N-Sankari! se on ihan kamalan kova juoksemaa, ihan tuulen nopeudella!"

”—mikä tän nimi nyt oli.. se oli se, toi.. Super S ja tää sillei niinku lentää korkeelle..”

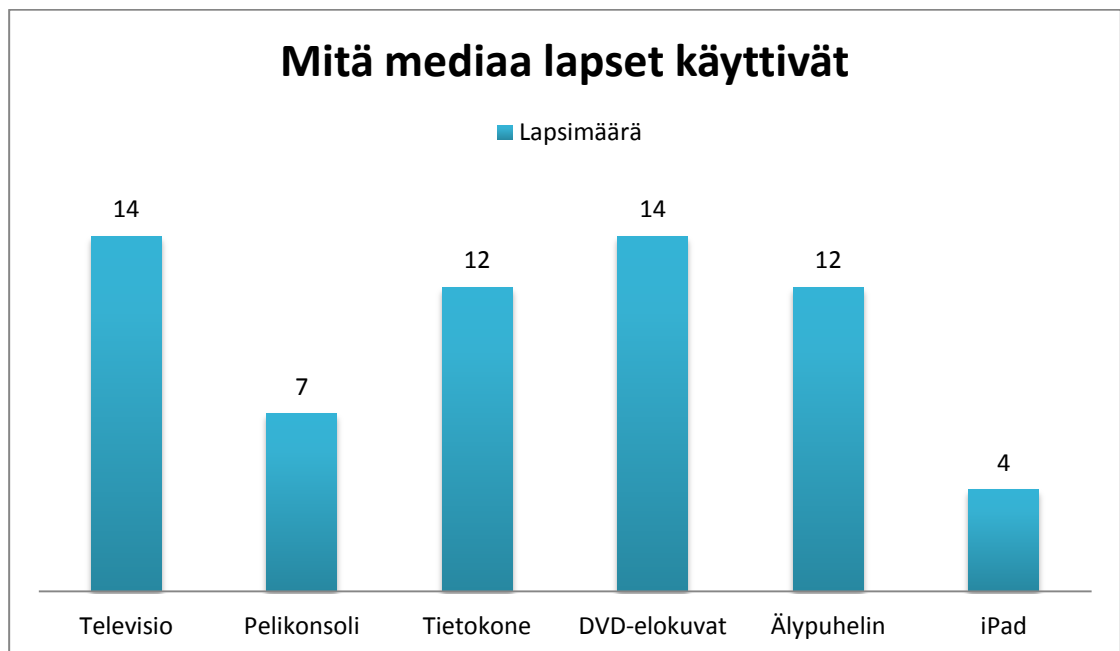
”Tää on tietysti toi Tuuli, se voi juosta tuulen nopeudella ja sit se on ihan kamalan notkee!”

9.2 Vanhempien vastaukset

9.2.1 Lasten median käyttö

Vanhemmilta kysyttiin, mitä eri medialaitteita heidän lapsensa mahdollisesti käyttää. Tuloksista selvisi, että lapset käyttivät mediaa hyvin monipuolisesti ja ajallisesti eri määriä. Kuten kuvioista 2 voi päätellä, suosituimmat mediavälineet lasten keskuudessa olivat televisio sekä dvd-elokuvat, joita kaikki 14 lasta käytti. Tietokone ja älypuhelin olivat seuraavaksi yleisimmät mediavälineet joita lapset käyttivät, sillä 12 vanhempaa ilmoitti lapsensa käyttävän niitä. Tuloksien mukaan vähiten lapset käyttivät pelikonsolleita, joita käytti vain seitsemän lasta. Vanhemmista neljä ilmoitti lapsensa käyttävän myös iPadia.

KUVIO 2

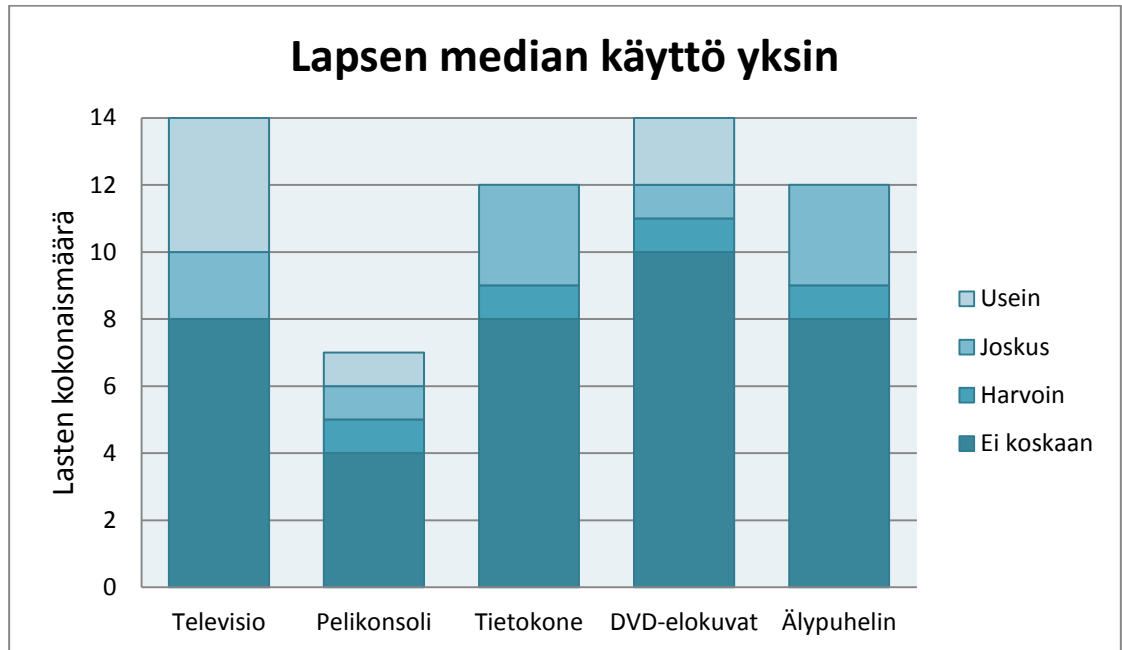
Kyselyn perusteella lapset käyttivät mediaa ajallisesti eri määriä. Vanhempien mukaan lapsista kymmenen katsoi televisiota päivittäin, muut neljä katsoivat sitä 4-5 kertaa viikossa. Television katseluaika yhtäjaksoisesti katsottuna oli keskimäärin puolesta tunnista tuntiin. Seitsemän vanhempaa ilmoitti lapsensa käyttävänsä pelikonsolia, heistä viisi pelasi harvemmin kuin kerran viikossa ja kaksi lasta pelasi 1-2 kertaa viikossa. Keskimääräinen käyttöaika pelikonsolleille oli noin puoli tuntia. Tietokonetta ilmoitti käyttävän kaksitoista lasta. Näistä kymmenestä kaksi käytti tietokonetta päi-

vittäin, kaksi lasta käytti tietokonetta 1-2 kertaa viikossa ja loput kahdeksan ilmoitti käyttävänsä tietokonetta harvemmin kuin kerran viikossa. Tietokonetta lapset käyttivät keskimäärin puolesta tunnista tuntiin yhtäjaksoisesti. Dvd-elokuvia katsoi kaikki 14 lasta. Lapsista yksi katsoi elokuvia 4-5 kertaa viikossa. Kuusi lasta katsoi 1-2 kertaa viikossa ja seitsemän lasta kertoi katsovansa elokuvia harvemmin kuin kerran viikossa. Keskimääräinen elokuvien katseluaika oli noin yhden elokuvan verran eli tunnista kahteen. Vanhemmista kaksitoista kertoi lapsensa käyttävän älypuhelinia. Lapsista yhdeksän käytti puhelinta 1-2 kertaa viikossa ja loput kolme käytti sitä harvemmin kuin kerran viikossa. Käyttöaika älypuhelimella oli keskimäärin noin puoli tuntia. Neljä vanhempaa kertoi lapsensa käyttävän myös iPadiä, näistä lapsista yksi käytti sitä päivittäin, kaksi lasta käytti sitä 1-2 kertaa viikossa ja yksi lapsista käytti harvemmin kuin kerran viikossa. iPadiä käytettiin keskimäärin puoli tuntia kerrallaan.

Vanhemmilta kysyttiin, mitä medialaitteita lapsella on omassa huoneessaan. Suurimmalla osalla lapsista ei ollut mitään medialaitteita omissa huoneissaan, yksi vanhempi ilmoitti lapsellansa olevan tietokone omassa huoneessa. Yksi vanhemmista ilmoitti lapsellansa olevan omassa huoneessa niin sanottu lasten tietokone/pelikonsoli. Vastaavasti kolme vanhempaa kertoi lapsellansa olevan kannettava DVD-soitin omassa huoneessaan. Kuten kuviosta 3 voidaan päätellä, lapset käyttivät mediaa varsin harvoin itsekseen. Televisiota katsoi neljä lasta yksin usein, joskus kaksi lasta ja loput kahdeksan lasta ei katsonut televisiota ikinä yksin. Pelikonsolia pelasi yhteensä seitsemän lasta, joista yksi lapsista pelasi usein yksin, yksi pelasi joskus yksin ja yksi harvoin yksin, loput neljä eivät pelanneet ikinä yksin. Tietokonetta pelasi joskus kolme lasta yksin, harvoin yksi lapsi ja loput kahdeksan ei pelannut yksin koskaan.

DVD-elokuvia ilmoitti katsovansa kaikki neljätoista lasta, kaksi lapsista sai katsoa usein yksin elokuvia, yksi lapsi katsoi elokuvia yksin joskus, yksi lapsi sai katsoa elokuvia yksin harvoin ja loput kymmenen katsoi aina elokuvia jonkun kanssa yhdessä. Älypuhelinia käytti kaksitoista lasta, näistä lapsista kolme sai käyttää puhelinta joskus yksin, yksi lapsi sai käyttää puhelinta harvoin yksin ja loput kahdeksan käytti puhelinta esimerkiksi vanhempien kanssa. Ne vanhemmat jotka olivat vastanneet lapsensa käyttävän mediaa yksin, olivat kommentoineet asiaa seuraavilla syillä. Lapsi sai katsoa mediaa yksin, kunhan vanhemmilta oli kysytty ensin lupa ja sovittu mitä lapsi pelaa tai katsoo. Yksin voitiin myös ymmärtää niin, että lapsi käytti mediaa yksin,

mutta aikuinen oli kuitenkin samassa tilassa ja oli tietoinen lapsen käyttämästä mediasta vaikka ei itse sen katsomiseen tai pelaamiseen osallistunut.

KUVIO 3

Kaikkien vastaajien lapset katsoivat televisiosta lastenohjelmia ja suurin osa ilmoitti lapsensa katsovan myös lastenelokuvia, kuten Pixarin ja Disneyn elokuvat. Vanhemmista yhdeksän ilmoitti lapsensa katsovan luonto-ohjelmia joista suosituin oli avara luonto. Saman verran vanhemmista ilmoitti myös lapsensa katsovan erilaisia urheiluhjelmia, muun muassa hiihtoa, yleisurheilua, formuloita ja jääkiekkoa. Vanhemmista kolme ilmoitti lapsensa katsovan tosi tv ohjelmia, kuten Whipeout ja Duusoniit. Dokumentteja katsoi myös kolme lasta, dokumenttien sisällöt vaihtelivat luontoaiheisista teknisiin, kuten avaruus ja autot. Uutisia ja draamasarjoja katsoi vain yksi lapsi. Näiden vastausten lisäksi yksittäisissä vastauksissa mainittiin lasten katsovan Putousta, The Voice of Finlandia ja Hauskoja kotivideoita.

Kyselyssä vanhemmilta pyydettiin kertomaan lapsensa kaksi lempitelevisio-ohjelmaansa. Vastaukset kyseiseen kysymykseen olivat hyvin hajanaiset ja vahvaa ykköstä ei ollut. Vastausten perusteella suosituin lastenohjelma 5-6 -vuotiailla oli Pikku Kakkonen. Vanhemmista neljä oli vastannut sen olevan lapsensa suosikki ohjelma. Muita lasten suosikkiohjelmia olivat Oktonautit, Hirveä Henri, Dinojuna, Mimmikoto, Pikkukokkikoulu, Puu Fu Tom, Roni Neutroni, Late Lammas, Anniina Balleriina sekä

Muumilaakson tarinat. Myös tosi tv sekä viihdeohjelmia oli mainittu suosikkiohjelmiksi, joita olivat Duudsonit tuli taloon, Putous, Vain elämää, The Voice of Finland, Tanssii tähtien kanssa sekä Whipeout. Muita lasten yksittäisiä suosikkiohjelmia olivat urheilu sekä draamasarja Uusi päivä.

Vanhemmista kaksitoista ilmoitti lapsensa käyttävän tietokonetta tai iPadia. Tietokoneella vanhemmat ilmoittivat lapsensa katsovan mieluiten erilaisia lastenohjelmia ja kuuntelevansa musiikkia muun muassa Youtubesta. Lapset pelasivat myös erilaisia nettipelejä mielellään muun muassa Ylen ja legon sivuilla. Muutama ilmoitti lapsensa pelaavan myös Angry Birds ja Little Big Planet pelejä tietokoneella. Vanhemmille oli myös tärkeää, että lapset pelasivat pääasiallisesti kehittäviä pelejä kuten Oppi ja ilo ja Ekapeli.

9.2.2 Vanhempien rooli lasten median käytössä

Vanhemmat osallistuivat lasten median käyttöön pääasiallisesti valvomalla, seuraamalla sekä ohjaamalla. Vanhemmat kokivat tehtävänänsä valita mitä ohjelmia ja pelejä lapset katsoivat ja kuinka kauan. Vanhemmat totesivat vastauksissaan, että heidän vastuullaan oli katsoa ja valvoa, etteivät lapset katsoneet tai pelanneet liian pelottavia ja ikätasolle sopimattomia ohjelmia ja pelejä. Useammassa vastauksessa oli ilmoitettu myös, että vanhemmat katsoivat ja pelasivat lastensa kanssa eri televisio-ohjelmia sekä pelejä. Pääasiassa vanhemmat katsoivat lastensa kanssa erilaisia lastenohjelmia sekä elokuvia. Lisäksi muutamassa vastauksessa lapsen kanssa katsottiin yhdessä viihdeohjelmia sekä urheilua. Vastauksissa tuli esille myös se, että vanhemmat katsoivat lastensa kanssa aina uudet elokuvat yhdessä. Vanhemmat auttoivat myös lapsiaan erilaisten uusien ja vanhojen medialaitteiden oikeassa käytössä.

Kaikki neljätoista lapsen vanhempaa ilmoitti keskustelelevansa lapsensa kanssa televisio-ohjelmien sisällöistä. Lasten kanssa mediasta keskusteltaessa vanhemmat kokivat tärkeiksi asioiksi puhua siitä, mitkä mediaohjelmien sisällöissä on huonoja ja mitkä hyviä, sekä siitä mitkä ohjelmat sopivat lapsille ja miksi kaikkia ohjelmia lapset eivät voi katsoa. Näiden lisäksi vanhemmat halusivat keskustella lastensa kanssa siitä, ovatko ohjelmien sisällöt totta vai tarua.

9.2.3 Median käytön säännöt

Kyselyssä vanhemmilta kysyttiin, millaisia sääntöjä heillä on koskien median käyttöä kotona. Vanhemmilta saatujen vastausten pohjalta voidaan havaita, että vanhempien välillä oli pieniä eroavaisuuksia koskien sääntöjen tiukkuutta ja joustavuutta. Suurimaksi osaksi vanhempien laatimat säännöt määrittivät television katsomista. Säännöt koskivat pääsääntöisesti televisiosta katsottavien ohjelmien sisältöä sekä käytettävää aikaa. Monessa vastauksessa kävi ilmi, että aikuinen on se joka päättää katsottavasta ohjelmasta ja siitä milloin televisio avataan ja suljetaan. Vanhemmat korostivat myös sitä, etteivät lapset saaneet katsoa televisiota tai pelata peliä ilman lupaa eikä yksin ilman aikuisen valvontaa. Useassa vastauksessa kävi myös ilmi ohjelmien ja pelien ikäraajat ja niiden tiukka noudattaminen. Lasten pelikoneilla pelaaminen ja tietokoneen käyttö oli vielä sen verran vähäistä tämän ikäisillä, että vanhemmat kokivat ettei tiukoille säännöille ollut vielä aihetta. Vähäisen käytön takia vanhemmat käyttivät tietokonetta ja pelikonsoleita yhdessä lapsensa kanssa. Eräs vanhempi oli ilmoittanut lapsensa saavan käyttää tietokonetta enintään 5h viikossa, kunhan ulkoilua on vähintään saman verran.

Pääsääntöisesti kaikki vanhemmat kertoivat noudattavansa yleisiä pelien ja ohjelmien ikärajoituksia sitä heiltä kysyttäessä. Usea vanhempi totesi heidän katsovan vain ikäsuosituksella S merkittyjä ohjelmia, mikä tarkoittaa, että ohjelmat ovat sallittu kaikenikäisille. Osa vanhemmista kertoi lapsensa katsovan vain K3 ohjelmia ja osa lapsista sai katsoa K5. kaksi vanhemmista totesi lapsensa saavan katsoa joitakin K7 kiellettyjä elokuvia, jotka oltiin kuitenkin katsottu ensin yhdessä. Tällä ehkäistiin sitä, ettei lapsi vahingossa nähnyt elokuvaa yksin katsoessaan liian rajuja ja pelottavia elementtejä, vaan aikuisen läsnä ollessa lapsi sai turvaa ja he pystyivät keskustelemaan yhdessä nähdyistä kokemuksista. Eräessä vastauksessa vanhempi totesi lapsensa itse huomauttavan ikärajoista jos vanhempi ei sitä itse huomannut. Merkittävin seikka ikärajojen noudattamisessa oli kuitenkin vastausten perusteella se, että ikärajoja tärkeämmäksi vanhemmat nostivat jokaisen lapsen yksilöllisen kehitystason.

9.2.4 Lasten pelot

Median lisäksi toisena osa-alueena kyselylomakkeessa oli pelot ja niiden käsittely. Vanhemmilta kysyttiin, minkälaisia pelkoja lapsilla on. Vanhemmista neljä koki, ettei heidän lapsillaan ollut pelkoja tai he eivät ainakaan tiedä niistä. Pieni osa vanhemmista myös totesi, että heidän lapsillaan ei ollut pelkoja mitkä olisivat liittyneet mediaan. Yleisin lasten pelko vanhempien vastausten mukaan oli pimeän pelko, jota oli kahdeksalla lapsella. Seuraavaksi yleisin pelko oli ”mielikuvituspelot” eli erilaiset pelottavat satuhahmot, möröt ja kummitukset. Lapset pelkäsivät myös erilaisia ötököitä. Yhden lapsen vanhempi oli maininnut lapsensa pelkäävän lastenohjelmien jännittäviä kohtauksia. Yksittäisiä pelkoja oli myös läheisiin ihmisiin liittyvät pelot kuten vanhempien eroaminen tai läheisen ihmisen kuolema. Muutamassa vastauksessa oli todettu myös painajaisunien pelottavan lasta.

Yksi kysymys koski median vaikutusta lapsen käyttäytymiseen ja pelkoihin ja jos oli niin millä tavoin. Vastaajista yhdeksän vanhempaa myönsi median vaikuttaneen lapsen käyttäytymiseen. Viisi vanhempaa taas koki, ettei medialla ollut vaikutusta heidän lapsensa käyttäytymiseen. Vastausten perusteella suurin osa median vaikutuksista lapsen käytökseen ja pelkoihin olivat negatiivista. Vastauksissa oli paljon yksittäisiä esimerkkejä siitä, miten media lapseen vaikuttaa. Näitä olivat levottomuuden, väsymyksen, ärtymyksen ja kiukkuisuuden näkeminen silloin kun lapsi olivat käyttäneet mediaa suuria ajallisia määriä. Näiden lisäksi runsaasta pelaamisesta tai televisionkatsomisesta johtuen lapset eivät halunneet enää leikkiä tai tehdä muita lapselle ominaisia asioita, vaan vaativat lisää median käyttö aikaa. Muutamissa vastauksissa vanhemmat toivat ilmi, että kun mediankäyttöön puututtiin, lapset hermostuivat ja kiukuttelivat. Vanhempien vastauksista selvisi, että osa lapsista otti mediasta mallia omaan käyttäytymiseensä niin hyvässä kuin pahassakin. Esimerkiksi lapsen ajoittainen väkivaltainen käytös oli tulosta liian rajujen mediasisältöjen näkemisestä. Liian pelottavien ohjelmien seurauksena lapset näkivät painajaisunia ja jännittävät ohjelmat jäivät mieltäytymään ja vaivaamaan lasta pitkiksikin ajoiksi. Vanhemmat kokivat liiallisen ja vääränlaisen mediankäytön myös vaikeuttavan lapsen käsitystä siitä mikä ohjelmassa tai pelissä oli totta ja mikä tarua.

Vanhemmilta kysyttiin, keskustelevatko he lapsensa kanssa heidän peloistaan. Kaikki neljätoista vanhempaa vastasi myöntävästi kysymykseen. Yleisin keskustelun aihe oli miksi lapsella oli tietynlaisia pelkoja ja mistä ne voisivat johtua. Vanhemmat kertoivat keskustelevansa lastensa kanssa siitä, mitä keinoja lapsella oli kohdata omia pelkojaan ja mikä vanhempien rooli niiden kohtaamisessa oli. Vanhempien vastauksista tuli ilmi myös, että lapset halusivat kuulla omien vanhempiensa lapsuuden peloista ja näin ollen peilata omia pelkojaan ja kokemuksiaan niihin. Vanhemmat kokivat tärkeäksi keskustelun aiheeksi myös lapsen rohkaisemisen pelkojen näyttämiseen ja niiden käsittelemiseen.

10 POHDINTA

Tavoitteeni tässä opinnäytetyössä oli selvittää, minkälaisia mediankäyttäjiä lapset ovat, aiheuttaako media lapsille pelkoja ja minkälainen rooli vanhemmilla on lasten mediankäytössä. Aineistot saatiin sekä lasten haastattelujen että vanhempien kyselylomakkeiden avulla. Vastausprosentti oli kummassakin 100 %, joka oli parempi kuin osasin odottaa. Uskon, että vastausprosentin suuruuteen vaikutti se, että lapset sekä vanhemmat olivat minulle ennestään tuttuja. Tutkimustehtävänäni oli vertailla lasten ja vanhempien vastauksia keskenään ja etsiä niistä yhteneväisyyksiä sekä eroavaisuuksia.

Opinnäytetyössäni vanhemmilta sekä lapsilta saadut vastaukset lasten median käytöstä ja mediapeloista olivat samansuuntaiset kuin käyttämissäni teoriakirjoissa. Lasten median käyttö oli asianmukaista ja mediakasvatus näissä perheissä oli tasapainoista. Vanhemmat olivat keksineet hyviä menettelytapoja sen suhteen, ettei lasten median käyttö muuttuisi liialliseksi ja lapsen kehitystä uhkaavaksi. Aineistosta nousseet pelot olivat ikätasolle normaaleja ja vanhemmat olivat aineistosta päätellen niistä hyvin perillä. Aineistoja kirjatessani huomasin, että lasten ja vanhempien aineistoista löytyi sekä yhtäläisyyksiä että eroavaisuuksia. Pääsääntöisesti aineistot olivat kuitenkin yhdenmukaiset.

10.1 Lasten median käyttö

Johtopäätöksenä voi todeta, että 5–6 –vuotiaat lapset hyödyntävät mediaa hyvin monipuolisesti ja ajallisesti käyttö on kohtuullista. Tulosten mukaan suosituin lasten käyttämä medialaite on televisio, jota käytti kaikki 14 lasta. Tämä ei ollut sinänsä yllätys, koska televisio löytyy melkein jokaisesta suomalaisesta kodista nykypäivänä. Odottamattomana tuloksena pidin kuitenkin tietokoneen sekä älypuhelimien käytön yleisyyttä. En olisi itse ajatellut älypuhelimien olevan vielä tässä iässä kovinkaan yleinen mediaväline sen hankalana pidetyn käytön takia. Lapset mainitsivat tietokoneen käytön yhtä yleiseksi kuin television, kun taas vanhempien aineistossa tietokonetta käytti vain 12 lapsista. Syy tähän on varmasti siinä, että lapset mielsivät myös iPadin tietokoneeksi, kun taas vanhempien vastauksissa se oli kategorioitu erikseen. Vanhempien vastauksista voidaan nähdä, että älypuhelimia käyttivät kaikki 14 lasta. Yleisin syy lapsen älypuhelimien käyttöön oli puhelimella pelien pelaaminen, kuten Angry Birds.

Tulosten mukaan lasten käyttämät mediasisällöt olivat pääasiallisesti lapsille suunnattuja, mutta lasten suosikkiohjelmiksi mainittiin myös aikuisille suunnattuja ohjelmia, kuten Putous ja Duudsonit. Uskon, että näissä tapauksissa vanhemmat katsovat yhdessä lapsensa kanssa edellä mainittu aikuisten viihdeohjelmia. Suurin osa lapsista luokitteli suosikkiohjelmikseen pelkästään lastenohjelmia. Lapsista vain yksi mainitsi suosikkiohjelmakseen Pikku Kakkosen, kun taas vanhemmista neljä mainitsi sen olevan lapsensa lempiohjelma. Tähän syynä voi olla se, että vanhempien on helppo vastata lapsensa lempiohjelman olevan Pikku Kakkonen, koska sitä suurin osa lapsista katsoo.

Pieni osa lapsista ilmoitti nähneensä televisiosta joskus aikuisten kauhuelokuvia. Kuitenkaan vanhempien vastauksista ei käynyt ilmi yhtäkään tapausta, jossa lapsi olisi katsonut ikätasolleen sopimatonta ohjelmaa. Mietinkin tuloksen saatuani, minkälaiset ohjelmat lapsi kokee ylipäättä kauhuohjelmaksi tai -elokuvaksi. Esimerkiksi yksi lapsi kertoi ohjelmasta, jossa roskis söi ihmisen ja koki sen kauhuohjelmaksi. Tämäkin edellä mainittu ohjelma on voinut olla lapsille suunnattu ohjelma, jonka lapsi on kokenut pelottavaksi ja luokitellut sen aikuisille suunnatuksi kauhuohjelmaksi. Muutamassa lasten haastattelussa kävi myös ilmi, että kauhuelokuvat ja -ohjelmat olivat al-

kaneet aivan lastenohjelmien jälkeen tai jopa niiden aikana. Tämä ei kuitenkaan voi olla mahdollista, koska kuvaohjelmalaki (710/2011) valvoo tarkasti ohjelmien ikärajoja ja niiden esitysaikoja. Esimerkiksi K16 -ohjelmia ei lähetetä televisiosta ennen kello 21.

Tämän opinnäytetyön aineistosta ilmeni eroavaisuuksia siinä, miten vapaasti lapset saivat katsoa eri mediasisältöjä. Lapsista neljä kertoi saavansa katsoa mitä tahansa televisio-ohjelmia tai pelata mitä tahansa peliä. Päättelin kuitenkin että nämä lapset katsoivat vain lapsille suunnattuja ohjelmia ja vanhemmilla ei ollut syytä kontrolloida sen pahemmin heidän median käyttöönsä. Lapset voivat myös olettaa, että he saavat katsoa mitä haluavat, mutta todellisuudessa vanhemmat seuraavat taustalla sen sisältöä. Vanhempien aineistosta näet selviää, että kaikissa perheissä vanhemmat kontrolloivat lasten median käyttöä ja seurasivat mitä mediaa he käyttivät.

Lapset jotka eivät saaneet katsoa kaikkea mitä olisivat halunneet, olisivat halunneet katsoa muun muassa aikuisten elokuvaa Tunteaton Sotilas ja viihdeohjelmaa Duudsonit. Näissä mediasisällöissä on paljon lapsille sopimattomia elementtejä kuten väkivaltaa ja kiroilua, joten on selvää miksi ne oli kielletty lapsilta. Lapset olivat myös maininneet muutaman lastenohjelman mitä eivät saaneet katsoa, näitä olivat muun muassa Pokemon. Vanhempien tehtävänä onkin rajata ja valvoa lapsen median käyttöä sekä yleisen ikätason mukaan mutta myös lapsen oman yksilöllisen kehitystason mukaan. Aina olisikin tärkeämpi huomioida oman lapsensa kehitystaso, kuin tuijottaa sokeasti pelkästään ikärajoituksia ja sääntöjä. Vaikka lastenohjelma olisi ikärajaltaan K3, voi siinä olla pelottavia elementtejä, jotka eivät sovi kaikille lapsille.

10.2 Median käytön säännöt

Yhtenä työni teemana olivat median käytön säännöt. Kun on kyse pienten lasten median käytöstä, on aikuisten tärkeimpänä tehtävänä asettaa sille rajoja. Median käytölle tarvitaan määrällisiä rajoja, vaihtoehtojen keksimistä median käytölle sekä laadullista rajoittamista eli sitä minkälaisia mediasisältöjä lapsi katsoo. (Mustonen 2002, 65.) Tässä aineistossa lasten ja vanhempien vastaukset olivat pääsääntöisesti yhdenmukaiset, sekä lapset että vanhemmat pitivät sääntöjä tärkeänä osana median käyttöä. Vanhempien aineistosta ilmeni, että jokaisessa perheessä on jonkinlaisia sääntöjä koskien

lasten median käyttöä. Lapsista kaksitoista kertoi heillä olevan sääntöjä koskien mediaa, yleisin sääntö lasten puolelta oli median käytön aikarajoitukset. Uskon, että lapset nostivat aikarajoituksen tärkeimmäksi säännöksi sen takia, että se on heille konkreettisin ja ajankohtaisin sääntö. Myös vanhemmat korostivat vastauksissaan median käytön ajallista rajoittamista, mutta myös median sisällöllistä rajoittamista. Lasten aineistosta päättelin, että suurimmalle osalle lapsista on selvää, että aikuiset määrittelevät heidän median käyttöönsä ja sitä mitä milloinkin saa käyttää.

Parhaita kasvatuksellisia keinoja rajoittaa mediaa on yhdessä tehtävät sopimukset esimerkiksi siitä kuinka kauan pelejä pelataan tai televisiota katsotaan (Mustonen 2002, 66). Tässä aineistossa tuli ilmi muutama vastaus, missä mainittiin yhdessä laaditut säännöt. Näistä vastauksista suurin osa koski median ajallista rajoittamista ja sääntöjä oli laadittu sen pohjalle kuinka kauan mediaa lapsi sai käyttää.

Mustosen (2002, 66) mukaan vanhempien tehtävänä on myös huolehtia siitä, ettei liian pieni lapsi koe ikätasolleen sopimattomia mediasisältöjä kuten pornografiaa, väkivaltaa tai kauhuelementtejä. Aikuisen tulisi myös rajoittaa mediaa siten, että se on soveltuva lapsen yksilölliselle kehitystasolle. Tässä opinnäytetyössä suurin osa vanhemmista rajoitti lasten katsomaa mediaa ja valvoi sen sisältöä. Lapset katsoivat pääsääntöisesti vain lastenohjelmia ja välillä aikuisten kanssa erilaisia dokumentteja ja viihdeohjelmia. Aineistosta käy ilmi, että kaikissa perheissä noudatettiin yleisiä ikärajoituksia koskien niin televisio ohjelmia kuin pelejäkin. Vanhempien aineisto kuitenkin osoittaa, että ikärajoja tärkeämpänä vanhemmat pitivät lapsen yksilöllistä kehitystasoa ja näin ollen ohjelmia katsottiin sen mukaan.

10.3 Aikuisen rooli lasten median käytössä

Opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että vanhemmat ovat yleisesti ottaen hyvin mukana lasten mediankäytössä ja ovat kiinnostuneita mediakasvatuksesta. Kaikki vanhemmat rajoittavat ja seuraavat lastensa median käyttöä ja pyrkivät noudattamaan ikärajoituksia niin televisio ohjelmissa kuin peleissäkin. Korhonen (2010, 22) toteaa, että pienten lasten kohdalla tärkein mediakasvatuksen muoto on mediankäytön rajoittaminen sekä määrällisesti että laadullisesti. Alle kouluikäinen tarvitsee vielä median käyttöön opastusta ja puuttumista. Opinnäytetyön tuloksista suurin osa van-

hemmista rajoitti lasten median käyttöä sekä ajallisesti että sisällöllisesti. Vanhemmat kokivat tärkeäksi sen, etteivät lapset katsoo muita kuin lapsille suunnattuja ohjelmia ja, että niitäkin katsottiin kohtuudella.

Vanhempien vastausten perusteella lapset käyttivät pääsääntöisesti mediaa aina vanhempien kanssa. Lasten vastauksista voi kuitenkin nähdä, että heidän mukaan he saivat esimerkiksi katsoa yksin enemmän televisiota kuin mitä vanhemmat olivat ilmoittaneet. Vanhempien aineistoista kuitenkin käy ilmi, että lapset saavat käyttää mediaa yksin siinä tapauksessa, kun vanhemmat ovat antaneet siihen luvan.

Keskustelut median käytöstä ja ennen kaikkea mediasisällöistä lasten ja vanhempien välillä on olennaisen tärkeä osa mediakasvatusta. Lapset eivät esimerkiksi pysty itse ymmärtämään, etteivät kaikki televisiossa nähdyt asiat ole tosia, kuten Muumi Mörkö. (Korhonen 2010, 26.) Opinnäytetyöni aineistosta voidaan todeta, että kaikki vanhemmat pitivät tärkeänä keskustella lapsen kanssa mediasta. Lasten kanssa keskusteltiin muun muassa siitä, mitkä ohjelmat ovat lapsille sopivia ja siitä, mitkä asiat ovat totta ja mitkä tarua.

10.4 Lasten pelot

Korhosen (2010, 24) mukaan vanhemmat arvioivat yleisesti ottaen lasten TV- ohjelmiin liittyvät pelot alhaisemmiksi kuin lapset itse. Näin kävi myös tässä opinnäytetyössä. Muutamat vanhemmista koki, ettei heidän lapsillaan ole pelkoja ollenkaan tai ainakaan liittyen mediaan. Lasten aineistoista voidaan kuitenkin huomata, että kaikki lapset mainitsivat vähintään yhden pelon. Yleisin lasten pelko tässä opinnäytetyössä oli pimeän pelko, jonka mainitsi kaksitoista lasta. Pimeä onkin alle kouluikäisen lapsen yleisin pelko yliluonnollisten hahmojen lisäksi. Haastateltavista lapsista kuitenkin vain viisi kertoi pelkäävänsä mielikuviutus hahmoja kuten mörköjä ja kummituksia.

Opinnäytetyön tulosten mukaan yksitoista lapsista oli nähnyt mediassa jotain mikä oli saanut hänet pelkäämään. Korhosen (2010, 29–30) mukaan näyttää siltä, että nykyään lapset kohtaavat suuren osan pelottavista kokemuksistaan sähköisen median kautta, mitkä sitten heijastuvat lapsen peloissa ja käyttäytymisessä. Korhonen myös toteaa, että on hyvin huolestuttavaa, kuinka paljon kauhuelementtejä on nykyään lasten oh-

jelmissä ja elokuvissa. Opinnäytetyön tuloksista huomataan, että osa lasten peloista, kuten möröt ja hirviöt ovat suoraan mediasisällöistä peräisin. Mediasisällöt, joista nämä mielikuvitushahmot ovat peräisin, eivät välttämättä aina ole aikuisille suunnattuja kauhuohjelmia. Monissa nykyajan lastenohjelmissä on erilaisia yliluonnollisia hahmoja ja mörköjä jotka voivat pelottaa lapsen. Tällaisia ohjelmia on muun muassa Kasper kummitus, Hirviöallergiaa sekä Velhot, Jätit ja susihukkaset.

Tässä opinnäytetyössä kävi ilmi, että media oli vaikuttanut melkein kaikkien lasten käyttäytymiseen jollain tavoin. Tulisikin muistaa, ettei media ole pelkästään myönteinen asia lapsen elämässä, vaan mediankäyttö voi olla yhteydessä monenlaisiin ongelmiin. On nimittäin löydetty esimerkiksi yhteys televisionkatselun ja lapsen väkivaltaisen käyttäytymisen välillä, jota on selitetty muun muassa mallioppimisen kautta. (Korhonen, 2010, 12.) Tässäkin opinnäytetyössä pienellä osalla lapsista oli näyttäytynyt mallioppimisen merkkejä erilaisten taisteluhenkisten lastenohjelmien takia. Media vaikutti myös lasten tunteisiin, jolloin lapset olivat kiukkuisia ja ärtyneitä median käytön jälkeen. Osalla lapsista oli myös tullut pelon tunteita aikuisille suunnatuista ohjelmista.

Peloista keskusteleminen lapsen kanssa on hyvin tärkeää. Läheisyys ja kontakti vanhempaan vähentävät lapsen pelkoa ja vahvistaa lapsen sisäistä turvallisuuden tunnetta. Lapsi myös oppii, ettei peloista tarvitse murehtia yksin, vaan aikuinen on sitä varten, että hänelle voi kertoa kaiken. (Kankkonen & Suutarla 2003–2006, 9.) Opinnäytetyön tuloksista voidaan havaita, että kaikki 14 lasten vanhempaa keskusteli lastensa kanssa heidän peloistaan. Vanhemmat pitivät tärkeänä keskustella lapsen kanssa siitä mistä pelko johtuu ja mitä sille voisi tehdä jotta ei pelkäisi enää.

Johtopäätöksenä lasten peloista tässä opinnäytetyössä voidaan pitää, että suurin osa lapsista ei ole saanut varsinaisia pelkoja mediasta ja sen sisällöistä. Melkein kaikki lapset ovat kuitenkin nähneet jonkun mediasisällön, jonka he ovat kokeneet pelottavaksi. Tällaisia mediasisältöjä olivat muun muassa televisiosta nähdyt aikuisten kauhuelokuvat ja uutiset. Opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että suurin syy pelkojen vähyteen on aikuisten median kontrollointi ja rajoittaminen. Aikuiset olivat myös hyvin tietoisia ohjelmien ja pelien ikärajoista ja noudattivat niitä pääsääntöisesti

aina. Toisena syynä voidaan pitää lasten median normaali käyttö ja että aikuiset ovat kokoajan läsnä lapsen käyttäessä mediaa.

10.5 Oma oppiminen

Opinnäytetyöni prosessi on ollut melko lyhyt, mutta sitäkin vaativampi. Työni lähti liikkeelle melko rivakasti aiheen saatuani ja tahti pysyi nopeatempoisena koko prosessin ajan. Stressiltäkään ei vältytty kun esityspäivä alkoi hämmöttää, koska valmista oli saatava pian. Opinnäytetyön tekeminen yksin oli melko rankkaa, koska silloin ei ollut ketään muuta setvimässä ongelmia kanssasi tai kertomassa omia mielipiteitään. Toisaalta oli myös vapauttavaa, että sai itse päättää työnsä kulusta ja tuotoksista. Onneksi ohjaava opettajani oli kannustava koko prosessin ajan ja sainkin häneltä vinkkejä koko opinnäytetyön prosessin ajan.

Opinnäytetyötä tehdessäni perehdyin itselleni hyvin tärkeisiin ja ajankohtaisiin aiheisiin. Teorian kokoaminen oli välillä melko haasteellista, koska oli vaikea miettiä kuinka se olisi ollut kaikista järkevintä rajata. Työn teoriaosuuden laatimisessa haasteellista oli myös mahdollisimman uuden kirjallisuuden löytäminen. Olin yllättynyt, miten huonosti varsinkin lasten peloista löytyi minkäänlaista kirjallisuutta. Onneksi muutama klassinen teos löytyi kirjastosta sekä uudempaa materiaalia Internetistä. Aineistojen kerääminen oli mielekästä, koska lapset ja heidän vanhempansa olivat minulle ennestään tuttuja, jolloin yhteistyö sujui mutkattomasti. Aineistojen käsittelyn haastavin vaihe oli haastatteluiden litterointi ja niiden teemoittelu. Litteroinnissa tarvittiin kovia hermoja ja pitkäjänteisyyttä, kun taas teemoittelu oli siinä mielessä hankalaa, että haastattelut olivat sisällöltään melko suppeita. Mielestäni sain kuitenkin teemoiteltua aineistot järkevästi ja koottua ne yllättävän laajasti.

Opinnäytetyön prosessin aikana olen kehittänyt monia erilaisia taitoja, kuten tiedonhakuja sekä tekstin tuottamista. Lisäksi olen saanut monia hyviä kokemuksia varsinkin lasten haastatteluista. Lasten haastatteluissa haastavinta oli miettiä sitä, minkälaisia kysymyksiä heiltä kannattaa kysyä ja kuinka laaja haastattelu voi olla. Kyselylomakkeen haasteena näin pohdinnan siitä, kuinka paljon avoimia kysymyksiä siihen kannatti laittaa ja kuinka vastaajat ymmärtävät kysymykset.

Yhtenä työn tärkeimpänä kulmakivenä on sen eettisyys sekä luotettavuus. Koko tutkimukseni ajan on ylläpidetty tutkittavien anonymiteettiä, eivätkä vanhempien tai lasten nimet ole tulleet julki missään tutkimuksen vaiheessa. Korostin salassapitoa ja anonyymisyyttä vanhemmille lähetetyssä kirjeessä, mikä korosti tutkimuksen luotettavuutta. Myös haastateltaville lapsille kerrottiin, etteivät heidän nimensä tai muut henkilötiedot tule kenellekään tietoon. Analysoituani aineistot, hävitettiin ne lasten sekä vanhempien henkilöllisyyden suojaamiseksi.

10.6 Jatkotutkimus ehdotuksia

Lasten median käyttö ja mediakasvatus on hyvin ajankohtaisia ja keskustelua herättäviä aiheita. Näin ollen tutkimusasetelmia ja näkökulmia löytyy monelta eri kannalta ja jatkotutkimusaiheitakin löytyy paljon. Aihetta voidaan tutkia lasten, vanhempien tai työntekijöiden kannalta ja tutkimuskohteita voi olla muun muassa päiväkotitai neuvola.

Jatkotutkimus tälle aiheelle voisi mahdollisesti olla päiväkodin henkilökunnan mielenkiinnon kohteita lasten mediakasvatuksesta ja median käytöstä. Päiväkodin henkilökunta on hyvin kiinteästi mukana lapsen arjessa ja joissakin päiväkodeissa media on hyvinkin tiiviinä osana lapsen päivää. Olisikin mielenkiintoista tutkia henkilökunnan käsityksiä esimerkiksi siitä, mitä on hyvä mediakasvatus ja miten sitä toteutetaan päiväkodeissa.

Toinen jatkotutkimusaihe voisi olla tarkempi tutkimus siitä, kuinka lapsen käyttämä media ajallisesti ja määrällisesti vaikuttavat heidän käyttäytymiseensä. Tutkimuksen voisi toteuttaa joko kotona tai sitten esimerkiksi päiväkodin tai neuvolan kautta. Tutkimusmenetelmänä voisi toimia henkilökunnan tai vanhempien haastattelu tai pidempi aikainen tutkimus eräänlaisena mediapäiväkirjana. Näin ollen saataisiin aineistoa siitä, miten erilaiset mediat vaikuttavat lapsen käyttäytymiseen, esimerkiksi aiheuttaako väkivaltainen lastenohjelma lapsessa aggressiivista käytöstä.

LÄHTEET

Eskola, Jari & Vastamäki Jaana 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Jalonen, Taru & Suomela, Sonja 2010. Lapsen median käyttäjinä. Laurea Hyvinkää: Laurea ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti:
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/15715/Jalonen_Taru.pdf?sequence=1 Päivitetty: Ei tietoja. Luettu: 29.1.2013

Kankkonen, Marjo & Suutarla, Anna 2003-2006. Pelottaa! Työkirja lapsen pelkojen kohtaamiseen. Mannerheimin lastensuojeluliitto: Joka kodin konstit- projekti. WWW-dokumentti:
http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/0ecb25b06a0af1923866395510474cc9/1360227900/application/pdf/11644154/JKK_Pelko_TK_pieni.pdf Päivitetty: Ei tietoja. Luettu: 7.2.2013

Karling, Marjo, Ojanen, Tuija, Sivén, Tuula, Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOY oppimateriaalit Oy.

Korhonen, Piia 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa Meriranta, Marjo (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Kuopio: Oy UNIpress ab.

Korhonen, Piia & Valkonen, Satu 2006. Lasten kokemuksia televisioipelkojen hallinnasta. Teoksessa Rautio, Pertti & Saastamoinen, Mikko (toim.) Minuus ja identiteetti. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Kuvaohjelmalaki (710/2011) <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110710>. Päivitetty: Ei tietoja. Luettu: 8.4.2013

Lehtipuu, Unna 2006. Ruuturitari ja Digidonna. Lapsi matkalla mediaan. Helsinki: WSOY.

Lonnakko, Tiina 2012. Media leikki-ikäisen lapsen arjessa: Vanhempien arvio 3-5-vuotiaiden lasten median käytöstä. Rovaniemen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti:
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/42624/Tiina_Lonnakko.pdf?sequence=1 Päivitetty: Ei tietoja. Luettu: 28.1.2013

Marks, Isaac M. 2007. Pelko osa elämää. Espoo: Prometheus.

Martsola, Riitta & Mäkelä-Rönholm, Minna 2006. Lapsilta kielletty. Kuinka suojella lasta mediatraumalta. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Meku: Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus 2012. Lapset ja media. Kasvattajan opas. WWW-dokumentti: <Http://www.meku.fi/lapsetjamedia2012.pdf>.
Päivitetty: Ei tietoja. Luettu: 24.1.2012

Mustonen, Anu 2002. Median rooli psykologisessa kehityksessä. Teoksessa Sara, Sintonen (toim.) Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Helsinki: Finnlectura.

Mustonen, Anu 2006. Mediasta se pienikin ponnistaa. Teoksessa Niinistö, Hanna & Ruhana, Anu (toim.) Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu.

Niinistö, Hanna & Ruhala, Anu (toim.) 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu.

Noppiari, Elina, Uusitalo, Niina, Kupiainen, Reijo & Luostarinen, Heikki 2008. ”Mä oon nyt online!”. Lasten mediaympäristö muutoksessa. Tampere: Tampereen yliopisto, journalismin tutkimusyksikkö.

Pennonnen, Marjo 2006. 5-6-Vuotiaiden lasten television katselu ja televisiopelejä. Tampereen yliopisto. Pro-gradu- tutkielma. WWW-dokumentti:
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00950.pdf> Päivitetty: 8.5.2006. Luettu: 28.1.2013

Pentikäinen, Leena, Ruhala, Anu & Niinistö, Hanna (toim.) 2007. Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka.

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Salokoski, Tarja 2007. Turvallista mediametkaa! Teoksessa Pentikäinen, Leena, Ruhala, Anu & Niinistö, Hanna (toim.) Mediametkaa! Osa 2 – Kasvattajan matkaopas lasten mediamaailmaan. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka.

Salokoski, Tarja & Mustonen, Anu 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Kat-saus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatukseen ja –sääntelyn käytäntöihin. Mediakasvatusseura. WWW-dokumentti:
<http://www.mediakasvatus.fi/sites/default/files/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>. Päivitetty: Luettu: 26.2.2013

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuominen, Suvi & Kammonen, Teemu (toim.) 2010. Meidän media: Ohjaajan opas alle 10-vuotiaiden lasten mediakasvatukseen. Mannerheimin lastensuojeluliitto. WWW-dokumentti:
[http://mll-fi-
bin.directo.fi/@Bin/7d6f94472a44bf21d79710d2ad969a3b/1359628642/application/p](http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/7d6f94472a44bf21d79710d2ad969a3b/1359628642/application/p)

df/12106321/Meid%C3%A4n%20media_ohjaajan%20opas.pdf Päivitetty: Ei tietoja.
Luettu: 31.3.2013

Vilén, Marika, Vihunen, Riitta, Vartiainen, Jari, Sivén, Tuula, Neuvonen, Sohvi &
Kurvinen, Auli 2006. Lapsuus - erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY

Wilson, Barbara 2008. Media and children's aggression fear and altruism. Teoksessa
McLanah, Sara, Haskins, Ron, Paxson, Christina, Rouse, Cecilia & Sawhill, Isabel
(toim.) Children and electronic media. The future of children – julkaisu. WWW-
dokumentti:

http://futureofchildren.org/futureofchildren/publications/docs/18_01_FullJournal.pdf

Wolman, Benjamin B 1979. Lapsen pelot. Helsinki: Otava.

HEI KOTIVÄKI!

Opiskelen Mikkelin Ammattikorkeakoulussa sosionomiksi neljättä vuotta ja opintoni ovat edenneet opinnäytetyövaiheeseen. Tarkoitukseni on tehdä tutkimuksellinen työ, jonka tavoitteena on tutkia 5-6 vuotiaiden lasten sähköisen median käyttöä ja siihen liittyviä pelkoja. Tutkin aihettani haastatteleamalla lapsia sekä antamalla teille kotiin kyselylomakkeen liittyen lasten median käyttöön kotona sekä mediaan liittyviin pelkoihin.

Opinnäytetyössäni noudatan ehdotonta salassapitovelvollisuutta, joten lasten tai vanhempien nimet eivät tule missään tutkimuksen vaiheessa julki. Lasten haastattelut nauhoitetaan ja saamani tiedot kirjaan itse ylös. Lapset piirtävät myös piirustuksen aiheesta ”Minä supersankarina”. Tuotokset liitetään opinnäytetyöhön.

Toteutan tutkimukseni lapsenne pienryhmässä, joten pyydän lupaa teiltä, saako lapsenne osallistua haastatteluun? Haastattelut toteutuvat viikolla 12. Toivon myös, että teillä olisi pieni hetki vastata kyselyyni. Olisin kiitollinen vastauksistanne! Täytetyt kyselylomakkeet voitte palauttaa päiväkotiin samalla kun palautatte lapsenne lupalapun. **Palautus Marskin päiväkotiin viimeistään 13.3.2013**

Jos jokin asia jäi askarruttamaan mieltänne tai haluatte saada asiasta lisää infoa, ottakaa ihmeessä yhteyttä.

Lotta Pinta
Lotta.pinta@mail.mamk.fi

Ohjaavan opettajan yht.tiedot
Annamaija Siren
Annamaija.siren@mamk.fi

Valitkaa vaihtoehtoista teille sopivin ja merkitkää se X - merkillä.

_____

Lapsen nimi

_____ Saa osallistua haastatteluun

_____ Ei saa osallistua haastatteluun

Kyselylomake lasten vanhemmille

KYSELY VANHEMMILLE
LASTEN SÄHKÖISESTÄ MEDIAN KÄYTÖSTÄ SEKÄ SIIHEN
LIITTYVISTÄ PELOISTA

Kuinka monta 5-6 –vuotiasta lasta perheessä on? _____

MEDIA

1. Mitä seuraavista mediavälineistä lapsenne mahdollisesti käyttää?
 (Voit valita useamman vaihtoehdon)

Televisio	☐	Pelikonsoli (esim. PlayStation)	☐
DVD-elokuvat	☐	Tietokone	☐
Älypuhelin	☐	Ei mitään	☐

Joku muu, mikä? _____

2. Arvio kuinka paljon lapsesi käyttää seuraavia mediavälineitä viikossa?

	Päivittäin	4-5krt/vko	1-2 krt/vko	harvemmin	Ei koskaan
Televisio	☐	☐	☐	☐	☐
Pelikonsoli	☐	☐	☐	☐	☐
Tietokone	☐	☐	☐	☐	☐
DVD-elokuvat	☐	☐	☐	☐	☐
Älypuhelin	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä?	☐	☐	☐	☐	☐

_____

3. Kun lapsi käyttää mediaa, kuinka monta tuntia hän käyttää sitä yhtäjaksoisesti?

Televisio	_____ h
Pelikonsoli	_____ h
Tietokone	_____ h
DVD – elokuvat	_____ h
Älypuhelin	_____ h
Muu, Mikä?	_____ h

_____

4. Millä tavoin osallistut lapsen median käyttöön? _____
- _____
- _____

Kyselylomake lasten vanhemmille

5. Miten huomioitte kotona pelien/elokuvien ym. suositusikärajat? _____
 _____
 _____

6. Mitä ohjelmia lapsi katsoo televisiosta? (voit valita useamman vaihtoehdon)

Lastenohjelmat	☐	Mitä _____
Elokuvat	☐	Mitä _____
Luonto-ohjelmat	☐	Mitä _____
Tosi-tv	☐	Mitä _____
Draamasarjat	☐	Mitä _____
Urheiluohjelmat	☐	Mitä _____
Dokumentit	☐	Mitä _____
Uutiset	☐	
Muu	☐	Mitä _____

7. Mainitse kaksi lapsesi suosikki tv-ohjelmaa: _____
 _____

8. Miten ohjaat lasta median käytössä? _____
 _____
 _____

9. Onko lapsella medialaitteita omassa huoneessaan?

	Kyllä	Ei
Televisio	☐	☐
Tietokone	☐	☐
Pelikonsoli	☐	☐
DVD-soitin	☐	☐

10. Käyttääkö lapsi yksin eri medialaitteita?

	Usein	Joskus	Harvoin	Ei koskaan
Televisio	☐	☐	☐	☐
Tietokone	☐	☐	☐	☐
Pelikonsoli	☐	☐	☐	☐
DVD-soitin	☐	☐	☐	☐
Älypuhelin	☐	☐	☐	☐

Kommentoitavaa: _____
 _____

Kyselylomake lasten vanhemmille

11. Jos lapsi käyttää tietokonetta, mitä hän siellä yleensä tekee? _____
_____
_____

12. Oletteko keskustelleet yhdessä lapsen kanssa televisio-ohjelmien sisällöistä?
Kyllä Ei
Jos olette, mitä? _____
_____

13. Millaisia sääntöjä teillä on koskien lapsen median käyttöä? _____
_____
_____

PELOT

14. Millaisia pelkoja lapsellanne on? _____
_____
_____

15. Oletko huomannut median vaikuttaneen lapsen käyttäytymiseen tai pelkoihin?
Kyllä Ei
Jos olette, miten? _____
_____

16. Keskusteletteko lapsen peloista lapsen kanssa?
Kyllä Ei
Jos olette, mitä? _____
_____
_____

LASTEN HAASTATTELU RUNKO

Media

- ❖ Millaisia medialaitteita teillä on kotona? Esim. telkkari, Playstation, tietokone, puhelin
  - Mitä medialaitteita näistä käytät?
  - Onko sinulla noista edellisistä mitään omassa huoneessa?
- ❖ Mikäs on sinun suosikki telkkariohjelma?
- ❖ Onko jotain ohjelmaa mistä sinä et tykkää? Miksi?
- ❖ Kenen kanssa katson telkkaria yleensä?
- ❖ Saatko katsoa mitä tahansa televisio-ohjelmia/pelata tietokone pelejä?
- ❖ Onko sinulla jotain televisio ohjelmaa mitä haluaisit katsoa mutta et saa?
- ❖ Muistatko onko teillä mitään sääntöjä liittyen median käyttöön?

Pelot

Kaikki ihmiset pitävät joitakin asioita pelottavina, aikuisetkin.

- ❖ Mitä on sellaisia asioita jotka pelottavat sinua?
- ❖ Miksi pelkää sitä? Eli onko lapsella syy pelkäämiseen
- ❖ ”Pelkäätkö sinä sitä ihan vähän vai tosi paljon?” eli kuinka paljon lapsi pelkää (PELKOMITTARI)
- ❖ Onkohan sinulla jotain vielä mitä pelkäisit?
- ❖ Oletko sinä nähnyt televisiosta mitään mikä sinua pelottaisi?
- ❖ Onko sinulla mitään ohjelmaa/peliä mitä et halua katsoa, koska se pelottaa sinua?

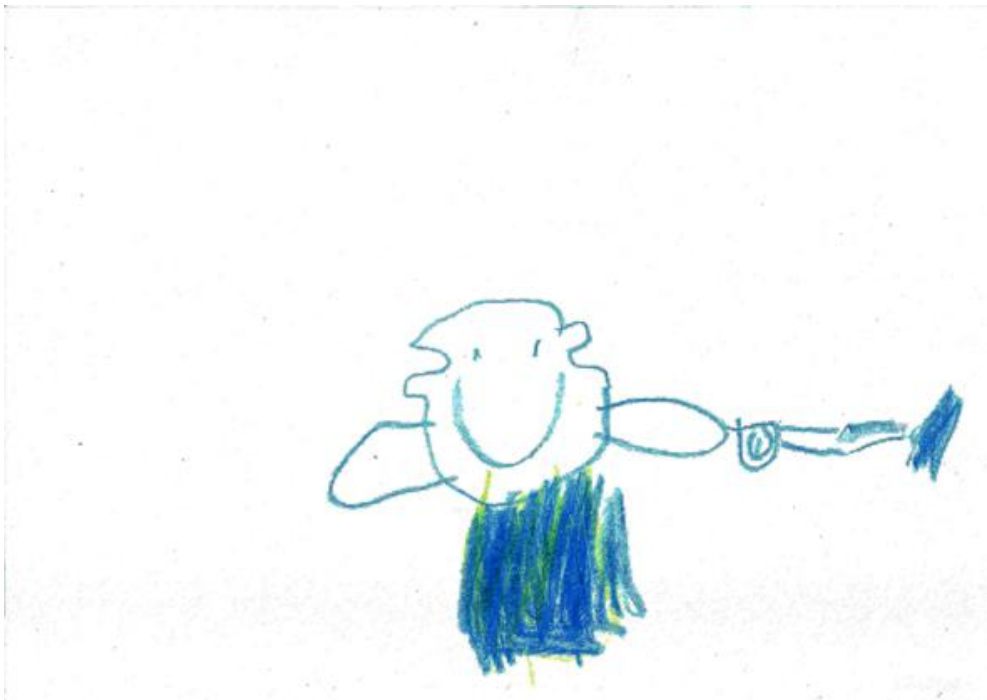
"Tän nimi on X2 ja tän supervoima on tottakai et tää on tosi nopee ja notkee"

"Tää on RK ja tää voi lentää nopeemmin kuin tuuli!!"

"Tän supersankarin nimi on Super H ja tää osaa maastoutua kaikkiin paikkoihin.."

"Tän nimi on Super Nopee ja tottakai tää on sitte tosi nopee!"

"Tän nimi on BeeBee ja tän hiukset kietoutuu kaikkien rosvojen ympärille!"

"Super Hajaa on tän nimi ja tää osaa sähköttää kaikkia pahiksia.."

"No tän nimi on Batman ja tää on sellanen sähkömies joka sähköttää.."

"No tää on tietty S-Sankari ja tällä on tossa kädessä tulinen miekka ja tää on nopee!"

"Tää on toi V supersankari ja tää V on tosi voimakas ja se tekee tulta.."